

Uradni list

Evropske unije

L 17

Slovenska izdaja

Zakonodaja

Zvezek 54

20. januar 2011

Vsebina

IV *Akti, sprejeti pred 1. decembrom 2009 v skladu s Pogodbo ES, Pogodbo EU in Pogodbo Euratom*

- ★ **Odločba Nadzornega organa Efte št. 28/09/COL z dne 29. januarja 2009 o osemišestdeseti spremembi procesnih in materialnih pravil na področju državne pomoči z uvedbo treh novih poglavij o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize, o dokapitalizaciji finančnih institucij ob trenutni finančni krizi: omejitve pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence, ter o začasnem okviru za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi** 1

Cena: 3 EUR

SL

Akti z rahlo natisnjenimi naslovi so tisti, ki se nanašajo na dnevno upravljanje kmetijskih zadev in so splošno veljavni za omejeno obdobje.

Naslovi vseh drugih aktov so v mastnem tisku in pred njimi stoji zvezdica.

IV

(Akti, sprejeti pred 1. decembrom 2009 v skladu s Pogodbo ES, Pogodbo EU in Pogodbo Euratom)

ODLOČBA NADZORNEGA ORGANA Efte

št. 28/09/COL

z dne 29. januarja 2009

o oseminšestdeseti spremembi procesnih in materialnih pravil na področju državne pomoči z uvedbo treh novih poglavij o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize, o dokapitalizaciji finančnih institucij ob trenutni finančni krizi: omejitev pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence, ter o začasnem okviru za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi

NADZORNI ORGAN Efte ⁽¹⁾ JE –

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ⁽²⁾ ter zlasti členov 61 do 63 Sporazuma in Protokola 26 k Sporazumu,

ob upoštevanju Sporazuma med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča ⁽³⁾ ter zlasti člena 24 in člena 5(2)(b) Sporazuma,

ker v skladu s členom 24 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču Nadzorni organ uveljavlja določbe Sporazuma EGP v zvezi z državno pomočjo,

ker Nadzorni organ v skladu s členom 5(2)(b) Sporazuma o nadzornem organu in sodišču izda obvestila ali smernice o zadevah, ki jih obravnava Sporazum EGP, če to izrecno določata navedeni sporazum ali Sporazum o nadzornem organu in sodišču ali če Nadzorni organ meni, da je to potrebno,

ob sklicevanju na procesna in materialna pravila na področju državne pomoči, ki jih je 19. januarja 1994 sprejel Nadzorni organ ⁽⁴⁾,

ker je Evropska komisija ⁽⁵⁾ dne 13. oktobra 2008 sprejela sporočilo v zvezi z „Uporabo pravil o državni pomoči za ukrepe

v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize“ ⁽⁶⁾,

ker je Komisija 5. decembra 2008 sprejela sporočilo z naslovom „Dokapitalizacija finančnih institucij v trenutni finančni krizi: omejitev pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence“ ⁽⁷⁾,

ker je Komisija 17. decembra 2008 sprejela sporočilo z naslovom „Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi“ ⁽⁸⁾,

ker ta sporočila veljajo tudi za Evropski gospodarski prostor,

ker je treba zagotoviti enotno uporabo pravil EGP glede državne pomoči v celotnem Evropskem gospodarskem prostoru,

ker mora v skladu s točko II pod naslovom „SPLOŠNO“ na koncu Priloge XV k Sporazumu EGP Nadzorni organ po posvetovanju s Komisijo sprejeti akte, ki ustrezajo tistim, ki jih je sprejela Komisija,

po posvetovanju s Komisijo,

ob sklicevanju na to, da se je Nadzorni organ o tej temi posvetoval z državami Efte v dopisih Islandiji, Lihtenštajnu in Norveški z dne 19. januarja 2009 –

⁽¹⁾ V nadaljnjem besedilu: Nadzorni organ.

⁽²⁾ V nadaljnjem besedilu: Sporazum EGP.

⁽³⁾ V nadaljnjem besedilu: Sporazum o nadzornem organu in sodišču.

⁽⁴⁾ Smernice o uporabi in razlagi členov 61 in 62 Sporazuma EGP in člena 1 Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču, ki jih je sprejel in izdal Nadzorni organ 19. januarja 1994, objavljene v *Uradnem listu Evropske Unije* (v nadaljnjem besedilu: UL L 231, 3.9.1994, str. 1), in *Dopolnilu EGP št. 32, 3.9.1994, str. 1*. Smernice so bile nazadnje spremenjene 17. decembra 2008. V nadaljnjem besedilu: Smernice o državni pomoči. Posodobljena različica Smernic o državni pomoči je objavljena na spletni strani Nadzornega organa: http://www.eftasurv.int/fieldswork/fieldstateaid/state_aid_guidelines

⁽⁵⁾ V nadaljnjem besedilu: Komisija.

⁽⁶⁾ UL C 270, 25.10.2008, str. 8.

⁽⁷⁾ UL C 10, 15.1.2009, str. 2.

⁽⁸⁾ UL C 16, 22.1.2009, str. 1.

SPREJEL NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

Smernice o državni pomoči se spremenijo z uvedbo treh novih poglavij o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize, o dokapitalizaciji finančnih institucij ob trenutni finančni krizi: omejitev pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence, ter o začasnem okviru za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi. Ta tri poglavja so v prilogah I, II in III k tej Odločbi.

Člen 2

Besedilo v angleškem jeziku je edino verodostojno.

V Bruslju, 29. januarja 2009

Za Nadzorni organ Efte

Per SANDERUD
Predsednik

Kurt JÄGER
Član kolegija

PRILOGA I

Uporaba pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize ⁽¹⁾

1. UVOD

- (1) Svetovna finančna kriza se je opazno okrepila in je močno prizadela bančni sektor EGP. Ne glede na posebne težave, povezane zlasti z ameriškim hipotekarnim trgom in hipotekarno zavarovanim premoženjem ali pa z izgubami zaradi pretirano tveganih strategij posameznih bank, se je v preteklih mesecih v bančnem sektorju zaupanje na splošno zmanjšalo. Vsesplošno razširjena negotovost glede kreditnega tveganja posameznih finančnih institucij je izsušila trg medbančnega posojanja, zaradi česar je postal dostop finančnih institucij do likvidnosti na splošno vse težji.
- (2) Sedanji položaj ogroža obstoj posameznih finančnih institucij, ki se spopadajo s težavami zaradi svojih poslovnih modelov ali poslovnih praks, katerih pomanjkljivosti je kriza na finančnih trgih razkrila in še poslabšala. Da bi zagotovili dolgoročno sposobnost preživetja tovrstnih institucij in se izognili njihovi likvidaciji, bo potrebno obsežno prestrukturiranje njihovega poslovanja. V trenutnih okoliščinah kriza prav tako vpliva tudi na finančne institucije, ki so načeloma trdne in ki se srečujejo zlasti s težavami zaradi splošnih razmer na trgu, ki so znatno omejile dostop do likvidnosti. Dolgoročna sposobnost preživetja teh institucij lahko zahteva manj obsežno prestrukturiranje. V vsakem primeru pa bodo lahko ukrepi, ki jih bo država Efte sprejela za pomoč (nekaterim) institucijam, ki poslujejo na svojem nacionalnem finančnem trgu, koristili tem institucijam v škodo drugih, ki poslujejo v tej državi Efte ali v drugih državah EGP.
- (3) Ekonomsko-finančni svet je 7. oktobra 2008 sprejel sklepe, v katerih se je zavezal, da bo sprejel vse potrebne ukrepe za okrepitev trdnosti in stabilnosti bančnega sistema, tako da se bo obnovilo zaupanje vanj in v dobro delovanje finančnega sektorja. Dokapitalizacija ranljivih finančnih institucij systemskega pomena je bila priznana kot eno od sredstev za ustrezno zaščito interesov vlagateljev in stabilnosti sistema. Poleg tega je bilo dogovorjeno, da je treba o javnem posredovanju odločati na nacionalni ravni, vendar znotraj usklajenega okvira, in na podlagi več skupnih načel EU ⁽²⁾. Ob isti priložnosti je Komisija ponudila, da bi v kratkem izdala navodila v zvezi s splošnim okvirom, v katerem bi bilo mogoče hitro oceniti skladnost državne pomoči v obliki dokapitalizacije in jamstvenih shem ter primere uporabe tovrstnih shem.
- (4) Glede na obseg krize, ki zdaj ogroža tudi načeloma trdne banke, visoko stopnjo povezanosti in soodvisnosti evropskih finančnih trgov ter glede na hude posledice morebitnega bankrota finančne institucije systemskega pomena, ki bi še poglobile krizo, Nadzorni organ ugotavlja, da lahko države Efte ocenijo, da je za zaščito stabilnosti finančnega sistema nujno sprejeti ustrezne ukrepe. Zaradi posebnega značaja sedanjih težav v finančnem sektorju je mogoče, da bodo morali tovrstni ukrepi presežati zgolj stabilizacijo posameznih finančnih institucij in bo treba uvesti splošne sheme.
- (5) Medtem ko je treba pri uporabi pravil o državni pomoči za ukrepe reševanja krize na finančnih trgih ustrezno upoštevati trenutne razmere, mora Nadzorni organ zagotoviti, da tovrstni ukrepi ne povzročajo nepotrebnega izkrivljanja konkurence med finančnimi institucijami, ki poslujejo na trgu, ali negativnih učinkov na druge države članice EGP. Namen tega poglavja je zagotoviti navodila glede meril skladnosti splošnih shem, pa tudi posameznih primerov uporabe tovrstnih shem in ad hoc primerov systemske pomembnosti, s Pogodbo EGP. Pri uporabi navedenih meril za ukrepanje držav Efte bo Nadzorni organ deloval tako hitro, kot je potrebno za zagotovitev pravne varnosti in za obnovo zaupanja v finančne trge.

⁽¹⁾ To poglavje se navezuje na sporočilo Komisije z naslovom Uporaba pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize, UL C 270, 25.10.2008, str. 8.

⁽²⁾ Sklepi Ekonomsko-finančnega sveta navajajo naslednja načela:

- posredovanje bi moralo biti pravočasno, pomoč pa načeloma začasna,
- države članice bi morale upoštevati interese davkoplačevalcev,
- obstoječi delničarji bi morali nositi pričakovane posledice posredovanja,
- države članice bi morale imeti možnost, da uvedejo spremembe v upravi,
- uprava ne bi smela obdržati neupravičenih koristi – vlade imajo lahko med drugim pravico do poseganja v njihove plače,
- upravičeni interes konkurentov se mora zaščititi, zlasti s pomočjo pravil o državni pomoči,
- izogniti bi se bilo treba negativnim učinkom na druga področja.

2. SPLOŠNA NAČELA

- (6) Državna pomoč posameznim podjetjem v težavah se navadno ocenjuje na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP in Poglavja o pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah Smernic o državni pomoči⁽¹⁾ (v nadaljnjem besedilu: smernice za reševanje in prestrukturiranje), ki pojasnjujeta, kako Nadzorni organ razume člen 61(3)(c) Sporazuma EGP v zvezi s tovrstno pomočjo. Smernice za reševanje in prestrukturiranje so uporabne na splošno, vendar določajo tudi nekatera posebna merila za finančni sektor.
- (7) Poleg tega lahko Nadzorni organ v skladu s členom 61(3)(b) Sporazuma EGP dovoli dodelitev državne pomoči „za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu države članice ES ali države Efte“.
- (8) Nadzorni organ potrjuje, da člen 61(3)(b) Sporazuma EGP v skladu s sodno prakso in prakso odločanja Komisije⁽²⁾ zahteva ožjo razlago pojma resna motnja v gospodarstvu države Efte.
- (9) Ob upoštevanju ravni resnosti, ki jo je dosegla sedanja kriza na finančnih trgih, in njenih morebitnih posledic za celotno gospodarstvo držav članic EGP Nadzorni organ meni, da je člen 61(3)(b) v trenutnih razmerah na voljo kot pravna podlaga za ukrepe pomoči, namenjene reševanju te sistemske krize. To velja zlasti za pomoč, ki se dodeli s splošno shemo, ki je na voljo več ali vsem finančnim institucijam v posamezni državi Efte. Če bi organi države Efte, odgovorni za finančno stabilnost, Nadzornemu organu prijavili obstoj tveganja take resne motnje, bi bilo to še zlasti pomembno za oceno, ki jo bo opravil Nadzorni organ.
- (10) Ad hoc posredovanje držav Efte v razmerah, ki izpolnjujejo merila iz člena 61(3)(b) Sporazuma EGP, ni izključeno. Čeprav mora ocena pomoči slediti splošnim načelom iz smernic za reševanje in prestrukturiranje, sprejetih na podlagi člena 61(3)(c) Pogodbe EGP, lahko tako v primeru shem in ad hoc posredovanj trenutne razmere omogočajo odobritev izrednih ukrepov, kot so nujno strukturno posredovanje, varstvo pravic tretjih oseb, (npr. upnikov) ter reševalni ukrepi, ki lahko trajajo dlje kot 6 mesecev.
- (11) Kljub temu pa je treba poudariti, da zgornje navedbe pomenijo, da uporabe člena 61(3)(b) Sporazuma EGP načeloma ni mogoče predvideti v kriznih situacijah v drugih posameznih sektorjih ob odsotnosti primerljivega tveganja, da bi lahko imele neposreden učinek na gospodarstvo celotne države Efte. V primeru finančnega sektorja se je mogoče na to določbo sklicevati samo v resnično izjemnih okoliščinah, ko je ogroženo celotno delovanje finančnih trgov.
- (12) Če je v skladu z zgoraj navedenim gospodarstvo države Efte resno moteno, uporaba člena 61(3)(b) Sporazuma EGP ni časovno neomejena, ampak lahko traja samo, dokler jo krizna situacija upravičuje.
- (13) Torej je treba vse splošne sheme, oblikovane na tej podlagi, na primer v obliki jamstvenih ali dokapitalizacijskih shem, redno pregledovati in zaključiti, takoj ko gospodarski položaj zadevne države Efte to omogoča. Medtem ko Nadzorni organ priznava, da trenutno ni mogoče predvideti trajanja sedanjih izrednih težav na finančnih trgih in da se lahko zgodi, da bo treba za obnovo zaupanja izdati sporočilo o podaljšanju ukrepa do konca krize, pa hkrati meni, da je nujni del skladnosti katere koli splošne sheme, da država Efte vsaj na šest mesecev izvaja pregled sheme in Nadzornemu organu poroča o rezultatih tovrstnih pregledov.
- (14) Nadzorni organ poleg tega meni, da je treba ločevati med obravnavanjem nelikvidnih finančnih institucij, ki bi bile v odsotnosti sedanjih izrednih razmer načeloma trdne, in obravnavanjem finančnih institucij, ki se spopadajo z notranjimi težavami. V prvem primeru so težave s sposobnostjo preživetja po naravi zunanje in so povezane s sedanjim izrednim položajem na finančnem trgu in ne z neučinkovitostjo institucije ali z njenim pretirano tveganim poslovanjem. Zaradi tega bo izkrivljanje konkurence, ki ga bo povzročila shema v podporo sposobnosti preživetja tovrstne institucije, navadno bolj omejena in bo zahtevala manj obsežno prestrukturiranje. Nasprotno pa bodo druge finančne institucije, za katere je verjetno, da jih bodo še posebej prizadele izgube med drugim zaradi neučinkovitosti, slabega upravljanja sredstev in obveznosti ali tveganih strategij, izpolnjevale običajne pogoje pomoči za reševanje in bodo zlasti potrebovale obsežno prestrukturiranje ter izravnalne ukrepe, da bo izkrivljanje konkurence čim bolj omejeno⁽³⁾. V vseh primerih pa lahko odsotnost ustreznih varoval povzroči občutno izkrivljanje konkurence zaradi izvajanja jamstvenih in dokapitalizacijskih shem, saj lahko te dajo neupravičeno prednost prejemnikom v škodo njihovih konkurentov ali pa poslabšajo likvidnostne težave finančnih institucij v drugih državah EGP.

⁽¹⁾ Nadzorni organ je sprejel Smernice o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah z Odločbo št. 305/04/COL z dne 1. decembra 2004.

⁽²⁾ Glej zlasti združeni zadevi T-132/96 in T-143/96 Freistaat Sachsen in Volkswagen AG proti Komisiji [1999] Recueil, str. II-3663, točka 167. Potrjeno v Odločbi Komisije 98/490/ES v zadevi C 47/96, Crédit Lyonnais (UL L 221, 8.8.1998, str. 28), točka 10.1, Odločbi Komisije 2005/345/ES v zadevi C 28/2002 Bankgesellschaft Berlin (UL L 116, 4.5.2005, str. 1), točke 153 in naslednje ter Odločbi Komisije 2008/263/ES v zadevi C 50/06 BAWAG (UL L 83, 26.3.2008, str. 7), točka 166. Glej odločbo Komisije v zadevi NN 70/07, Northern Rock (UL C 43, 16.2.2008, str. 1), odločbo Komisije v zadevi NN 25/08, Rescue aid to WestLB (UL C 189, 26.7.2008, str. 3), odločbo Komisije z dne 4. junija 2008 v zadevi C 9/08 SachsenLB, še ni objavljena.

⁽³⁾ Razume se, da lahko na natančno obliko in časovni razpored prestrukturiranja, ki ga je treba izvesti, vplivajo sedanji nemiri na finančnih trgih.

(15) V skladu s splošnimi načeli, na katerih temeljijo pravila o državni pomoči v Sporazumu EGP, ki zahtevajo, da dodeljena pomoč ne sme presegati tega, kar je nujno potrebno za dosego njenega upravičenega namena, in da ne privede do izkrivljanja konkurence ali da se izkrivljanje čim bolj omeji, ter ob upoštevanju sedanjih razmer morajo biti vsi ukrepi splošne pomoči tudi:

- dobro usmerjeni, da se lahko učinkovito doseže cilj reševanja resne motnje gospodarstva,
- sorazmerni z zadevnim izzivom in ne smejo presegati tega, kar je potrebno za to, da se doseže navedeni učinek, ter
- oblikovani na način, ki omogoča čim boljšo omejitev negativnih učinkov na konkurente, druge sektorje in druge države EGP.

(16) Upoštevanje teh meril v skladu s pravili o državni pomoči in temeljnimi svoboščinami, zagotovljenimi v Sporazumu EGP, vključno z načelom nediskriminacije, je nujno potrebno za ohranitev primerne delovanja notranjega trga. Nadzorni organ bo pri odločanju o skladnosti spodaj naštetih ukrepov državne pomoči v svoji oceni upošteval merila, opisana v nadaljevanju.

3. JAMSTVA ZA OBVEZNOSTI FINANČNIH INSTITUCIJ

(17) Zgoraj navedena načela narekujejo naslednje glede jamstvenih shem za zaščito obveznosti, vzpostavljenih z izjavo, zakonodajo ali pogodbenim razmerjem, pri čemer se razume, da so te zahteve splošne narave in jih je treba prilagoditi posebnim okoliščinam vsakega posameznega primera.

3.1 Upravičenost do jamstvene sheme

(18) Izvzem nekaterih tržnih akterjev iz ugodnosti jamstva lahko povzroči znatno izkrivljanje konkurence. Merila upravičenosti finančnih institucij do kritja po takem jamstvu morajo biti nepristranska, ustrezno morajo upoštevati vlogo institucij v zadevnih bančnih sistemih ter celotnem gospodarstvu ter biti nediskriminatorna, da ne povzročijo pretirano izkrivljajočih učinkov na sosednje trge ter na notranji trg kot celoto. Zaradi uporabe načela nediskriminacije na podlagi državljanstva morajo biti v shemo vključene vse institucije s sedežem v zadevni državi Efte, vključno s podružnicami, pa tudi vse, ki v zadevni državi Efte opravljajo velik delež svoje dejavnosti.

3.2 Materialno področje uporabe jamstva – vrste zajetih obveznosti

(19) V sedanjih izrednih okoliščinah se lahko zgodi, da je treba vlagatelje v finančne institucije pomiriti, da ne bodo utrpeli izgub, tako da se omeji tveganje izstopov iz banke in pretiranih negativnih učinkov na trdne banke. Tako so lahko načeloma v okviru sistemske krize splošna jamstva, ki ščitijo bančne vloge fizičnih oseb (in dolgove majhnih vlagateljev), upravičen element odziva javne politike.

(20) Kar zadeva jamstva, ki presegajo bančne vloge fizičnih oseb, mora biti izbira vrst zajetih dolgov in obveznosti usmerjena, kolikor je to izvedljivo, na posebne vire težav in omejena na to, kar lahko šteje za nujno pri spopadanju z ustreznimi vidiki trenutne finančne krize, saj bi sicer zadrževala potrebni postopek prilagajanja in ustvarila škodljivo moralno tveganje ⁽¹⁾.

(21) Zaradi uporabe tega načela lahko upad medbančnega posojanja zaradi zmanjšanja zaupanja med finančnimi institucijami tudi upraviči jamstvo za nekatere vrste bančnih vlog pravnih oseb ter celo kratkoročnih in srednjeročnih dolžniških instrumentov, kolikor tovrstne obveznosti še niso dovolj dobro zaščitene z veljavno ureditvijo za vlagatelje ali na kakšen drug način ⁽²⁾.

(22) Upravičenost razširitve kritja kakršnega koli jamstva na nadaljnje vrste dolgov, ki bi presegale ta sorazmerno širok obseg, bi zahtevala natančen pregled.

(23) Tovrstna jamstva naj načeloma ne bi vključevala podrejenega dolga (sekundarnega kapitala) ali vsesplošnega kritja vseh obveznosti, saj bi tako zavarovala le interese delničarjev in drugih vlagateljev rizičnega kapitala. Če je tovrstni dolg pokrit, s čimer se omogoči povečanje kapitala in dejavnosti posojanja, potem je morda treba določiti posebne omejitve.

⁽¹⁾ Omejitev zneska razpoložljivega jamstva, po možnosti glede na bilančni rezultat upravičenca, je tudi lahko element, ki v tem pogledu varuje sorazmernost sheme.

⁽²⁾ Kot so na primer krite obveznice ter dolgovi in bančne vloge, zavarovane z državnimi obveznicami ali kritimi obveznicami.

3.3 Časovni okvir jamstvene sheme

- (24) Trajanje in področje uporabe vsake jamstvene sheme, ki presega sheme jamstva za bančne vloge fizičnih oseb, mora biti omejeno na nujno potrebno. V skladu s splošnimi načeli, opredeljenimi zgoraj, ter ob upoštevanju trenutnega nepredvidljivega trajanja bistvenih primanjkljajev v delovanju finančnih trgov, Nadzorni organ meni, da je nujni del skladnosti katere koli splošne sheme, da država Efte vsaj na šest mesecev izvaja pregled sheme, ki zajema upravičenost nadaljnje uporabe sheme in možnosti prilagoditve, da se upošteva razvoj položaja na finančnih trgih. Rezultate tega pregleda je treba predložiti Nadzornemu organu. Če je tovrstni redni pregled zagotovljen, lahko odobritev sheme zajema obdobje, ki je daljše od šestih mesecev in lahko načeloma traja do dve leti. Trajanje sheme je mogoče še dodatno podaljšati, če Nadzorni organ to odobri, za toliko časa, kot to zahteva kriza na finančnih trgih. Če bi shema dovoljevala trajanje kritja jamstev za zadevne dolgove do datuma zapadlosti, ki je poznejši od zapadlosti obdobja trajanja sheme, bi bilo treba poskrbeti za dodatna varovala, da bi se preprečilo pretirano izkrivljanje konkurence. Tovrstna varovala lahko vključujejo krajše obdobje trajanja sheme kot to, ki je v skladu s tem poglavjem načeloma dovoljeno, odvrtilne pogoje glede cen in ustrezne količinske omejitve glede kritega dolga.

3.4 Pomoč, omejena na najnižjo raven – prispevek zasebnega sektorja

- (25) Zaradi uporabe splošnega načela glede državne pomoči, da morata biti količina in intenzivnost pomoči omejeni na najnižjo potrebno, morajo države Efte ustrezno ukrepati za zagotovitev, da upravičenci in/ali sektor znatno prispevajo k stroškom jamstva in, kadar je potrebno, k stroškom državnega posredovanja, če se jamstvo uveljavlja.
- (26) Natančni izračun in sestava tovrstnega prispevka sta odvisna od posebnih okoliščin. Nadzorni organ meni, da bi bilo mogoče z ustrezno kombinacijo nekaterih od naslednjih elementov ⁽¹⁾ ali pa vseh teh elementov izpolniti zahtevo po najnižji potrebni ravni pomoči:

- jamstvena shema mora temeljiti na ustreznem plačilu, ki ga zagotovi finančna institucija upravičenka posamezno in/ali finančni sektor na splošno ⁽²⁾. Ob upoštevanju težavnosti določanja tržne cene jamstev te vrste in obsega ob odsotnosti primerljivega praga ter ob upoštevanju morebitnih težav upravičencev, da v teh okoliščinah krijejo zneske, ki bi jim jih bilo mogoče zares zaračunati, bi se morale takse za zagotovitev sheme čim bolj približati ravni, ki bi lahko štela za tržno ceno. Ustrezni mehanizmi oblikovanja cen, ki odražajo različne stopnje tveganja ter različne kreditne profile in potrebe upravičencev, bodo pomembno prispevale k sorazmernosti ukrepa,
- če bo treba jamstvo uveljaviti, bi lahko nadaljnji znatni prispevek zasebnega sektorja sestavljalo kritje vsaj pomembnega dela neporavnanih obveznosti, ki jih je ima upravičeno podjetje (če še naprej obstaja) ali sektor, posredovanje države Efte pa bi bilo omejeno na zneske, ki bi presejali ta prispevek,
- Nadzorni organ priznava, da upravičenci morda ne bodo sposobni takoj v celoti poravnati ustreznega plačila. Zato bi lahko države Efte za dopolnitev ali delno nadomestitev predhodnih elementov razmislile o klavzuli o vračilu sredstev/izboljšanju stanja, ki bi od upravičencev zahtevala bodisi dodatno plačilo za zagotovitev jamstva kot takega (če ga ni treba uveljaviti) ali povrnitev vsaj dela vsakršnih zneskov, ki jih je država Efte izplačala na podlagi jamstva (če je treba jamstvo uveljaviti), takoj ko bi bili to sposobni storiti.

3.5 Izogibanje nepotrebnemu izkrivljanju konkurence

- (27) Glede na to, da vedno obstaja tveganje negativnega vpliva jamstvene sheme na banke, ki niso upravičenke, vključno s tistimi v drugih državah EGP, mora sistem vsebovati ustrezne mehanizme za čim učinkovitejše zmanjševanje takega izkrivljanja in morebitnih zlorab ugodnejšega položaja upravičenk, ki jim ga zagotavlja državno jamstvo. Taka varovala, ki so pomembna tudi za preprečevanje moralnega tveganja, bi morala vključevati primerno kombinacijo nekaterih naslednjih elementov ali vse te elemente ⁽³⁾:

- omejevanje ravnanja, ki zagotavlja, da finančne institucije upravičenke ne sodelujejo v nasilni širitvi, ki bi jim jo omogočalo jamstvo, v škodo konkurentov, ki ne uživajo tovrstne zaščite. To je mogoče doseči na primer z:

- i. omejitvami gospodarskih dejavnosti, kot so oglaševanje, ki se sklicuje na zajamčeni položaj banke upravičenke, oblikovanje cen ali širjenje poslovanja, na primer z uvedbo zgornje meje za tržni delež ⁽⁴⁾;

⁽¹⁾ To je neizčrpen seznam orodij, ki zagotavljajo, da pomoč ne preseže najnižje potrebne ravni.

⁽²⁾ Npr. prek združenja zasebnih bank.

⁽³⁾ To je neizčrpen seznam orodij, ki zagotavljajo, da ukrep ne povzroči nepotrebnega izkrivljanja konkurence.

⁽⁴⁾ Zadrževanje dobička za zagotovitev ustrezne dokapitalizacije bi bilo prav tako mogoče obravnavati kot element v tem okviru.

- ii. omejitvami bilance stanja institucij upravičenk glede na ustrezno merilo (na primer bruto domači proizvod ali rast denarnega trga ⁽¹⁾);
 - iii. prepovedjo ravnanja, ki bi bilo nezdržljivo z namenom jamstva, kot sta na primer odkup delnic s strani finančnih institucij upravičenk ali izdajanje novih možnosti ugodnega nakupa dodanih delnic upravi;
- ustrezne določbe, ki zadevnim državam Efte omogočajo, da uveljavijo te omejitve ravnanja, vključno s sankcijo umika jamstvene zaščite finančni instituciji upravičenki v primeru neupoštevanja teh določb.

3.6 Dopolnitev s prilagoditvenimi ukrepi

- (28) Nadzorni organ meni, da je za čim učinkovitejše preprečevanje izkrivljanja konkurence nujno, da je splošna jamstvena shema začasen izreden ukrep za obravnavanje akutnih simptomov sedanje krize na finančnih trgih. Tovrstni ukrepi po definiciji ne morejo pomeniti popolnega odziva na temeljne razloge krize, ki so povezani s strukturnimi primanjkljaji v delovanju organizacije finančnih trgov ali s posebnimi težavami posameznih finančnih institucij ali s kombinacijo obeh.
- (29) Zato morajo jamstveno shemo v ustreznem času dopolniti prilagoditveni ukrepi, ki zajemajo celotni sektor, in/ali prestrukturiranje ali likvidacija posameznih upravičencev, zlasti tistih, za katere je treba jamstvo uveljaviti.

3.7 Uporaba sheme za posamezne primere

- (30) Kadar je treba jamstveno shemo uporabiti v korist posamezne finančne institucije, je nujno, da temu izrednemu reševalnemu ukrepu, katerega namen je ohranitev plačilno nesposobne institucije, kar povzroči še dodatno izkrivljanje konkurence poleg tistega, ki ga povzroči že sama uvedba sheme, takoj ko položaj na finančnih trgih to omogoča, nemudoma sledijo ustrezni ukrepi, ki privedejo do prestrukturiranja ali likvidacije upravičenca. To prejemnikom plačil iz jamstva nalaga obveznost priglasitve načrta prestrukturiranja ali likvidacije, ki ga Nadzorni organ posebej oceni glede njegove skladnosti s pravili o državni pomoči ⁽²⁾.
- (31) Nadzorni organ bo v oceni načrta prestrukturiranja upošteval naslednje zahteve:
- zagotoviti obnovo dolgoročne sposobnosti preživetja zadevne finančne institucije,
 - zagotoviti, da je dodeljena pomoč najmanjša potrebna in da je pri kritju stroškov prestrukturiranja obsežno udeležen zasebni sektor,
 - poskrbeti, da ni nepotrebnega izkrivljanja konkurence ter da uporaba jamstva ne povzroči neupravičenih koristi.
- (32) Nadzorni organ se lahko pri tej oceni zanaša na pretekle izkušnje pri uporabi pravil o državni pomoči za finančne institucije, pri tem pa upošteva posebne značilnosti krize, ki je dosegla tak obseg, da se lahko označi kot resna motnja gospodarstva držav EGP.
- (33) Nadzorni organ bo prav tako upošteval razliko med ukrepi pomoči, ki so potrebni izključno zaradi trenutne blokade dostopa do likvidnosti v zvezi s sicer načeloma trdno finančno institucijo, v nasprotju s pomočjo upravičencem, ki se poleg tega spopadajo še s strukturnimi težavami plačilne nesposobnosti, povezanimi, na primer, z njihovim lastnim poslovnim modelom ali strategijo vlaganja. Načeloma je verjetno, da bo pomoč slednji kategoriji upravičencev vzbudila večjo zaskrbljenost.

⁽¹⁾ Ob hkratnem zagotavljanju razpoložljivosti posojil gospodarstvu v primeru recesije.

⁽²⁾ Nadzorni organ načeloma meni, da mora v primeru izplačil finančni instituciji upravičenki temu v šestih mesecih slediti oblikovanje načrta prestrukturiranja ali likvidacije, kar koli je v posameznem primeru ustrezno. Da bo Nadzorni organ olajšal delo državam Efte in sebi, bo pripravljen pregledovati skupine priglasitev podobnih primerov prestrukturiranja ali likvidacije. Nadzorni organ bo lahko prav tako upošteval, da ni potrebe po predložitvi načrta v zvezi s popolno likvidacijo institucije ali kadar je preostala gospodarska dejavnost zanemarljiva.

4. DOKAPITALIZACIJA FINANČNIH INSTITUCIJ

- (34) Drugi sistemski ukrep kot odziv na trenutno finančno krizo bi bil vzpostavitev sheme dokapitalizacije, ki se bo uporabljala za podporo načeloma trdnih finančnih institucij, ki pa se bodo lahko znašle v stiski zaradi skrajnih pogojev na finančnih trgih. Cilj je zagotovitev javnih sredstev za neposredno okrepitev lastnega kapitala finančnih institucij ali omogočanje zasebnih kapitalskih vložkov na druge načine, da bi se preprečili negativni sistemski vplivi.
- (35) Načeloma se zgoraj navedene zahteve v zvezi s splošnimi jamstvenimi shemami z ustreznimi prilagoditvami uporabljajo tudi za sheme dokapitalizacije. To velja za:
- objektivna in nediskriminatorna merila upravičenosti,
 - časovni okvir sheme,
 - strogo omejitev pomoči na najnujnejšo,
 - potrebo po varovalih pred morebitnimi zlorabami in nepotrebnim izkrivljanjem konkurence ob upoštevanju, da trajen značaj kapitalskih vložkov vključuje potrebo po določbah v shemi, ki državam Efte omogočajo, da spremljajo in uveljavljajo upoštevanje teh varoval ter po potrebi pozneje naredijo vse, da se prepreči nepotrebno izkrivljanje konkurence ⁽¹⁾ ter
 - zahtevo po dokapitalizaciji kot izrednem ukrepu v podporo finančnim institucijam med krizo, ki mu sledi načrt prestrukturiranja za upravičenca, ki ga posebej pregleda Nadzorni organ, ob upoštevanju tako razlikovanja med načeloma trdnimi finančnimi institucijami, na katere vplivajo samo trenutne omejitve dostopa do likvidnosti, ter upravičenci, ki so jih poleg tega prizadele strukturne težave plačilne sposobnosti, povezane, na primer, z njihovim lastnim poslovnim modelom ali strategijo vlaganja, kot vpliva, ki ga ima tako razlikovanje na obseg potrebe po prestrukturiranju.
- (36) Zaradi posebnega značaja ukrepa dokapitalizacije je treba upoštevati naslednje.
- (37) Upravičenost mora temeljiti na objektivnih merilih, kot je potreba po zagotovitvi zadostne ravni kapitalizacije v zvezi z zahtevami po plačilni sposobnosti, ki ne povzročajo neutemeljenega diskriminatornega obravnavanja. Ocena potrebe po podpori s strani finančnih nadzornih organov bi bil pozitiven element.
- (38) Kapitalski vložek mora biti omejen na najnižji potrebni znesek in ne sme dovoljevati upravičencu, da sodeluje v nasilnih tržnih strategijah, širi svoje dejavnosti ali se udejstvuje na druge načine, ki bi pomenili nepotrebno izkrivljanje konkurence. V tem okviru bo ohranjanje povečanih zahtev po najnižjih ravneh plačilne sposobnosti in/ali omejitev skupne bilance stanja finančnih institucij ocenjeno pozitivno. Upravičenci morajo glede na trenutno krizo prispevati, kolikor je mogoče, svoja lastna sredstva, vključno z zasebno udeležbo ⁽²⁾.
- (39) Kapitalske intervencije v finančnih institucijah je treba opraviti pod pogoji, ki znižujejo znesek pomoči. Glede na izbrani instrument (npr. delnice, nakupni boni, podrejena sredstva itd.) mora zadevna država Efte načeloma pridobiti pravice, katerih vrednost ustreza njenim prispevkom k dokapitalizaciji. Vrednost novih delnic ob izdaji je treba določiti na podlagi tržno usmerjene ocene. Za zagotovitev, da se javna podpora omogoči samo v zameno za ustrezno protivrednost, bodo instrumenti, kot so prednostne delnice z ustreznim nadomestilom, obravnavane pozitivno. V nasprotnem primeru bo treba upoštevati mehanizme za vračilo sredstev ali klavzulo o izboljšanju stanja.
- (40) Podobne zahteve se bodo uporabljale za druge ukrepe in sheme, ki so namenjeni reševanju problema z vidika sredstev finančnih institucij, ki bi pripomogla h krepitvi kapitalskih zahtev institucij. Država Efte bo zlasti morala kupiti ali zamenjati sredstva ob oceni, ki izraža s tem povezana tveganja, brez neupravičene diskriminacije prodajalcev.

⁽¹⁾ V skladu z načeli smernic za reševanje in prestrukturiranje.

⁽²⁾ Določbo o vnaprejšnjih prispevkih bo morda treba dopolniti z določbami, ki dovoljujejo naknadno uvedbo dodatnih prispevkov.

(41) Odobritev sheme pomoči ne pomeni, da je država Efte oproščena predložitve poročila o uporabi sheme Nadzornemu organu vsakih šest mesecev in posameznih načrtov za upravičena podjetja v šestih mesecih od datuma posredovanja ⁽¹⁾.

(42) Kot v primeru jamstvenih shem, vendar z upoštevanjem trajnega značaja ukrepov dokapitalizacije, bo Nadzorni organ izvedel svojo oceno tovrstnih načrtov tako, da bo zagotovila skladnost skupnih rezultatov dokapitalizacije v okviru sheme z rezultati ukrepa dokapitalizacije, ki je bil izveden zunaj tovrstne sheme v skladu z načeli smernic za reševanje in prestrukturiranje, ob upoštevanju posebnosti sistemske krize na finančnih trgih.

5. NADZOROVANA LIKVIDACIJA FINANČNIH INSTITUCIJ

(43) V okviru trenutne finančne krize želijo države Efte morda izpeljati tudi nadzorovano likvidacijo nekaterih finančnih institucij pod njihovo pristojnostjo. Takšna nadzorovana likvidacija, po možnosti izpeljana skupaj s prispevkom iz javnih sredstev, se lahko uporablja v posameznih primerih, bodisi kot naslednji ukrep po dodeljeni pomoči za reševanje posamezne finančne institucije, ko postane jasno, da te ni mogoče uspešno prestrukturirati, bodisi kot samostojen ukrep. Nadzorovana likvidacija je lahko prav tako tudi element splošne jamstvene sheme, ko se, na primer, država Efte obveže, da bo začela likvidacijo finančne institucije, za katero je treba vzpostaviti jamstvo.

(44) Tudi ocena tovrstne sheme in posameznih ukrepov likvidacije, sprejetih v okviru te sheme, z ustreznimi prilagoditvami sledi enakim smernicam, kot so bile navedene zgoraj za jamstvene sheme.

(45) Zaradi posebnega značaja ukrepa likvidacije je treba upoštevati naslednje.

(46) Pri likvidaciji se je treba posebej posvetiti zmanjšanju moralnega tveganja, zlasti tako, da se delničarjem in tudi nekaterim vrstam upnikov prepreči, da imajo koristi od kakršne koli pomoči v okviru postopka nadzorovane likvidacije.

(47) V izogib nepotrebnemu izkrivljanju konkurence se mora stopnja likvidacije omejiti na obdobje, ki je nujno potrebno za pravilno likvidacijo. Dokler upravičena finančna institucija deluje, ne sme začeti opravljati nobene nove dejavnosti, ampak le nadaljevati že začete. Bančno dovoljenje ji je treba čim prej odvzeti.

(48) Za zagotovitev, da se znesek pomoči ohranja na najnižji možni ravni glede na zastavljeni cilj, je treba upoštevati, da zaščita finančne stabilnosti v okviru sedanjega finančnega kaosa lahko pomeni, da je treba določene upnike likvidirane banke izplačati v okviru ukrepa pomoči. Določitev meril za izbiro vrste obveznosti za ta namen mora slediti enakim pravilom, kot veljajo v zvezi z obveznostmi, ki jih zajema jamstvena shema.

(49) Za zagotovitev, da se pomoč ne zagotovi kupcem finančnih institucij oziroma njihovih delov ali prodanim subjektom, je pomembno, da se spoštujejo nekateri prodajni pogoji. Nadzorni organ bo upošteval naslednja merila, ko bo določal morebitni obstoj pomoči:

— postopek prodaje mora biti javen in nediskriminatoren,

— prodaja mora potekati pod tržnimi pogoji,

— finančna institucija ali vlada, odvisno od izbrane oblike, mora kar se da povečati prodajno ceno za zadevna sredstva in obveznosti,

— če je treba zagotoviti pomoč gospodarski dejavnosti, ki je naprodaj, bo to pomenilo posamezno proučitev v skladu z načeli smernic za reševanje in prestrukturiranje.

(50) Če se na podlagi teh meril ugotovi pomoč kupcem ali prodanim subjektom, bo treba skladnost te pomoči oceniti ločeno.

⁽¹⁾ Da bo Nadzorni organ olajšal delo državam Efte in sebi, bo pripravljen pregledovati skupine priglasitev podobnih primerov prestrukturiranja. Nadzorni organ bo lahko prav tako upošteval, da ni potrebe po predložitvi načrta v zvezi s popolno likvidacijo institucije ali kadar je preostala gospodarska dejavnost zanemarljiva.

6. ZAGOTOVITEV DRUGIH OBLIK LIKVIDNOSTNE POMOČI

(51) Države Efte pri obravnavi akutnih likvidnostnih problemov nekaterih finančnih institucij morda želijo jamstvom ali shemam dokapitalizacije dodati dopolnjujoče oblike likvidnostne podpore z zagotovitvijo javnih sredstev (tudi sredstva centralne banke). Ko se država Efte/centralna banka ne odzove na bančno krizo s selektivnimi ukrepi v prid posameznim bankam, ampak s splošnimi ukrepi, ki so na voljo vsem primerljivim akterjem na trgu (npr. posojila celotnemu trgu pod enakimi pogoji), so ti splošni ukrepi pogosto zunaj obsega pravil o državni pomoči in jih ni treba priglasiti Nadzornemu organu. Nadzorni organ, na primer, meni, da dejavnosti centralnih bank v zvezi z monetarno politiko, kot so operacije odprtega trga in odprte ponudbe, pravila o državni pomoči ne zajemajo. Za podporo, namenjeno posameznim finančnim institucijam, se prav tako lahko ugotovi, da v posebnih okoliščinah ne pomeni pomoči. Glede na ustaljeno prakso odločanja Komisije ⁽¹⁾ Nadzorni organ meni, da se za zagotovitev sredstev centralnih bank finančnim institucijam v takem primeru lahko ugotovi, da ne pomeni pomoči, če so izpolnjeni nekateri pogoji:

- finančna institucija je ob zagotovitvi likvidnih sredstev plačilno sposobna in ta sredstva niso del večjega paketa pomoči,
- institucija je v celoti zavarovana s premoženjem, za katero se uporabljajo odbitki pri vrednotenju glede na njeno kakovost in tržno vrednost,
- centralna banka upravičencu zaračuna kazensko obrestno mero,
- centralna banka da sama pobudo za ukrep, zlasti pa je ne podpira nobeno posredno jamstvo države.

(52) Nadzorni organ meni, da se v trenutnih izrednih razmerah shema likvidnostne podpore iz javnih virov (tudi centralne banke), kadar pomeni pomoč, glede na načela smernic za reševanje in prestrukturiranje lahko obravnava kot skladna. Če je redni pregled tovrstne likvidnostne sheme vsakih šest mesecev zagotovljen ⁽²⁾ lahko odobritev sheme zajema obdobje, ki je daljše od šestih mesecev in lahko načeloma traja do dveh let. Trajanje sheme je mogoče dodatno podaljšati, če Nadzorni organ to odobri in če to zahteva kriza na finančnih trgih.

7. HITRO OBRAVNAVANJE PREISKAV NA PODROČJU DRŽAVNE POMOČI

(53) Ko se pravila o državni pomoči uporabljajo za ukrepe, ki jih obravnava to Poglavje tako, da se upoštevajo prevladujoči pogoji na finančnih trgih, mora Nadzorni organ v sodelovanju z državami Efte zagotoviti, da dosežejo svoj cilj in se s tem povezano izkrivljanje konkurence tako v državah EGP kot med njimi ohranja na najnižji možni ravni. Da se to sodelovanje olajša ter državam Efte in tretjim osebam zagotovi potrebna pravna varnost glede skladnosti sprejetih ukrepov s Sporazumom EGP (kar je pomemben sestavni del pri ponovnem vzpostavljanju zaupanja na trgih), je izredno pomembno, da države Efte obvestijo Nadzorni organ o svojih namenih in priglasijo načrte za uvedbo tovrstnih ukrepov čim hitreje in v čim popolnejši obliki ter v vsakem primeru, preden se ukrep začne izvajati. Nadzorni organ si prizadeva zagotoviti hitro odobritev ukrepov pomoči po prejetju popolnih priglasitev.

⁽¹⁾ Glej na primer Northern Rock (UL C 43, 16.2.2008, str. 1).

⁽²⁾ Za ta pregled se uporabljajo načela iz točke 24 zgoraj.

PRILOGA II

Dokapitalizacija finančnih institucij⁽¹⁾ v trenutni finančni krizi: omejitev pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence⁽²⁾

1. UVOD

- (1) Nadzorni organ Efte (v nadaljnjem besedilu: Nadzorni organ) v smernicah z dne 29. januarja 2009, naslovljenih *Uporaba pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize*⁽³⁾ (v nadaljnjem besedilu: Smernice o finančnih institucijah) priznava, da so sheme dokapitalizacije eden ključnih ukrepov, ki jih države Efte⁽⁴⁾ lahko sprejmejo za zagotavljanje stabilnosti in ustreznega delovanja finančnih trgov.
- (2) Na zasedanju Ekonomsko-finančnega sveta 7. oktobra 2008 in srečanju eurosкупine 12. oktobra 2008 je bila dokapitalizacija podobno obravnavana, pri čemer je bila sklepna ugotovitev ta, da „se vlade zavezujejo, da bodo po potrebi zagotovile kapital v primernem obsegu, hkrati pa na vse mogoče načine spodbujale pridobivanje zasebnega kapitala. Finančne institucije bi morale sprejeti dodatne omejitve, zlasti za preprečitev morebitne zlorabe takih ureditev v škodo bank, ki niso upravičene do take obravnave,“ prav tako pa je „treba zavarovati legitimne interese konkurentov, zlasti s pravili o državni pomoči“.
- (3) Do decembra 2008 je Komisija v skladu z načeli, določenimi v t. i. Sporočilu o bančništvu⁽⁵⁾ odobrila sheme dokapitalizacije v treh državah članicah, pa tudi posamezne ukrepe dokapitalizacije. Odobrena je bila dokapitalizacija predvsem v obliki navadnih in prednostnih delnic, ki je bila pogojena zlasti z uvedbo tržno naravnanih stopenj nadomestil, ustreznimi zaščitnimi ukrepi v zvezi z ravnanjem in rednim pregledom. Ker pa se narava, obseg in pogoji za trenutno predvidene sheme dokapitalizacije precej razlikujejo, so države članice in potencialne institucije upravičenke zaprosile za podrobnejše usmeritve glede sprejemljivosti posebnih oblik dokapitalizacije v okviru pravil o državni pomoči. Nekatere države zlasti predvidevajo dokapitalizacijo bank, pri čemer primarni cilj ni reševanje teh bank, temveč zagotavljanje posojil realnemu gospodarstvu. Te smernice dajejo usmeritve za nove sheme dokapitalizacije in odpirajo možnost za prilagoditev veljavnih shem dokapitalizacije.

Skupni cilji: ponovna vzpostavitev finančne stabilnosti, zagotavljanje posojil realnemu gospodarstvu in obravnavanje sistemskega tveganja za morebitno plačilno nesposobnost

- (4) Glede na trenutne razmere na finančnih trgih je lahko dokapitalizacija bank namenjena številnim ciljem. Kot prvo, dokapitalizacije prispevajo k ponovni vzpostavitvi finančne stabilnosti ter pomagajo pri obnovi zaupanja, ki je potrebno za oživitve medbančnega posojanja. Poleg tega dodatni kapital v času recesije zagotavlja rezervo, saj absorbira izgube in omejuje tveganja plačilne nesposobnosti bank. V trenutnih razmerah, ki so zlasti posledica propada banke Lehman Brothers, lahko načeloma zdrave banke potrebujejo kapitalske vložke, saj prevladuje mnenje, da so glede na podcenjevanje tveganj v preteklosti in zaradi povečanih stroškov pridobivanja sredstev potrebni višji kapitalski deleži.
- (5) Kot drugo je lahko cilj dokapitalizacije zagotavljanje posojil realnemu gospodarstvu. Načeloma zdrave banke bodo morda bolj naklonjene omejevanju posojil, da bi se s tem izognile tveganju in ohranile višje deleže kapitala. Kapitalski vložek iz državnih virov lahko prepreči omejitev ponudbe kreditov in omeji razširitev težav s finančnih trgov na druge dejavnosti.
- (6) Kot tretje je lahko državna dokapitalizacija tudi ustrezen odziv na težave finančnih institucij, ki jim zaradi njihovega posebnega poslovnega modela ali naložbene strategije grozi plačilna nesposobnost. Kapitalski vložek iz državnih virov, ki posamezni banki omogoča pomoč v izrednih razmerah, lahko prav tako pomaga preprečiti kratkoročne sistemske učinke morebitne plačilne nesposobnosti zadevne banke. Z dolgoročnega vidika bi dokapitalizacija bank lahko podpirala prizadevanja za pripravo zadevne banke na obnovo dolgoročne sposobnosti poslovanja ali pa v podporo njeni nadzorovani likvidaciji.

⁽¹⁾ Za bralčevu lažje razumevanje se za finančne institucije v tem dokumentu uporablja preprosto izraz „banke“.

⁽²⁾ Te smernice ustrezajo Sporočilu Komisije „Dokapitalizacija finančnih institucij v trenutni finančni krizi: omejitev pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence“, izdano 5. decembra 2008 (C(2008) 8259 konč.), v nadaljnjem besedilu: Sporočilo o dokapitalizaciji.

⁽³⁾ Te smernice ustrezajo Sporočilu Komisije z naslovom *Uporaba pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize*, objavljeno v UL C 270, 25.10.2008, str. 8.

⁽⁴⁾ V teh smernicah izraz države Efte zajema Norveško, Islandijo in Lihtenštajn.

⁽⁵⁾ Glej odločitev Komisije z dne 13. oktobra 2008 v zadevi N507/2008 *Ukrepi finančne podpore za bančni sektor v Združenem kraljestvu* (UL C 290, 13.11.2008, str. 4), odločitev Komisije z dne 27. oktobra 2008 v zadevi N512/2008 *Ukrepi podpore za finančne institucije v Nemčiji* (UL C 293, 15.11.2008, str. 2), odločitev Komisije z dne 19. novembra 2008 v zadevi N560/2008 *Ukrepi podpore za kreditne institucije v Grčiji*, odločitev Komisije z dne 12. novembra 2008 v zadevi N528/2008 *Nizozemska, Pomoč skupini ING Groep N.V.*, odločitev Komisije z dne 25. novembra 2008 v zadevi NN68/2008 o pomoči Latvije banki JSC Parex Banka.

Možni pomisleki glede konkurence

- (7) Glede na te skupne cilje mora ocena vsake sheme ali ukrepa dokapitalizacije upoštevati morebitno izkrivljanje konkurence na treh različnih ravneh.
- (8) Najprej dokapitalizacija, ki jo ena od držav Efte izvede za svoje banke, zadevnim bankam ne bi smela dati neupravičene konkurenčne prednosti pred bankami v drugih državah članicah EGP. Dostop do kapitala po znatno nižjih obrestnih merah, kot so na voljo konkurentom v drugih državah članicah EGP, ki ne bi bil ustrezno utemeljen na podlagi tveganja, bi lahko imel pomemben učinek na konkurenčni položaj banke na širšem enotnem evropskem trgu. Čezmerna pomoč v eni državi Efte bi prav tako lahko spodbudila tekmovanje pri dodeljevanju subvencij med državami članicami EGP in povzročila težave za gospodarstva držav EGP, ki niso uvedle shem dokapitalizacije. Za ohranitev enakih konkurenčnih pogojev je nujen dosleden in usklajen pristop glede nadomestila za kapitalne vloške iz državnih virov in glede drugih pogojev, povezanih z dokapitalizacijo. Enostranski in neusklajeni ukrepi na tem področju bi prav tako lahko ogrozili prizadevanja za ponovno vzpostavitev finančne stabilnosti. („Zagotavljanje pošteno konkurence znotraj EGP“)
- (9) Kot drugo lahko sheme dokapitalizacije, ki so na voljo vsem bankam v državi Efte, vendar ne temeljijo na primernem razlikovanju med upravičenimi bankami glede na njihove profile tveganja, dajo nepravilno prednost bankam, ki so v težavah ali pa slabše poslujejo, v primerjavi z bankami, ki so načeloma zdrave in bolje poslujejo. To bi izkrivljalo konkurenco na trgu in pobude, povečalo moralna tveganja in oslabilo splošno konkurenčnost evropskih bank. („Zagotavljanje pošteno konkurence med bankami“)
- (10) Kot tretje državna dokapitalizacija, zlasti ustrezno nadomestilo, ne bi smela povzročiti znatno manj ugodnega konkurenčnega položaja bank, ki niso upravičene do državnih sredstev, temveč iščejo dodatni kapital na trgu. Državna shema, ki izrinja tržno naravnano poslovanje, bi le otežila vrnitev na normalno delovanje trga. („Zagotavljanje vrnitve na normalno tržno delovanje“)
- (11) Vsaka predlagana dokapitalizacija ima kumulativne učinke na konkurenco na vsaki od teh treh ravni. Vendar pa je treba poiskati ravnovesje med temi pomisleki z vidika konkurence ter cilji ponovne vzpostavitve finančne stabilnosti, zagotavljanja posojil realnemu gospodarstvu in upravljanja tveganj za plačilno nesposobnost. Po eni strani morajo imeti banke dovolj ugodne pogoje za dostop do kapitala, da bo dokapitalizacija tako učinkovita, kot je potrebno. Po drugi strani pa bi morali pogoji, povezani z ukrepom dokapitalizacije, zagotoviti enake konkurenčne pogoje in z dolgoročnega vidika prehod na normalne tržne pogoje. Državni posegi bi zato morali biti sorazmerni in začasni ter bi morali biti oblikovani tako, da dajejo bankam spodbudo za izplačilo državi takoj, ko bodo tržne razmere to dopuščale, da bi iz krize izšel konkurenčen in učinkovit evropski bančni sektor. Tržno naravnane cene kapitalskih vlozkov bi bile najboljši zaščitni ukrep pred neupravičenimi razlikami v stopnji kapitalizacije in nepravilno uporabo takega kapitala. Države Efte bi morale vedno zagotoviti, da dokapitalizacija bank izhaja iz resnične potrebe.
- (12) Ravnovesje, ki ga je treba doseči med finančno stabilnostjo in cilji konkurence, poudarja pomen razlikovanja med načeloma zdravimi bankami, ki dobro poslujejo, in bankami v težavah, ki slabše poslujejo.
- (13) Komisija bo zato v oceni ukrepov dokapitalizacije (v obliki shem ali pa podpore posameznim bankam) namenila posebno pozornost profilu tveganja bank upravičenk⁽⁶⁾. Načeloma bi morale banke s profilom večjega tveganja plačati več. Države članice bi morale pri določanju shem dokapitalizacije, ki so na voljo skupini različnih bank, skrbno pretehtati vstopna merila in način obravnave bank z različnimi profili tveganja ter temu ustrezno razlikovati obravnavanje teh bank (glej Prilogo 1). Pri tem je treba upoštevati položaj bank, ki se zaradi trenutnih izrednih razmer srečujejo s težavami, čeprav bi pred finančno krizo veljale za načeloma zdrave banke.
- (14) Poleg kazalnikov, kot sta spoštovanje regulativnih zahtev glede plačilne sposobnosti in načrtovana kapitalna ustreznost, kakor jo potrjuje nacionalni nadzorni organi, bi morali biti na primer razmiki kreditnih zamenjav (CDS spreads) in bonitetne ocene iz obdobja pred finančno krizo dobra osnova za razlikovanje med stopnjami nadomestil za različne banke. Prav tako lahko trenutni razmiki kažejo na posebna tveganja, ki bodo oslabila konkurenčni položaj nekaterih bank, ko bodo izšle iz splošnih kriznih razmer. Razmiki iz obdobja pred krizo in trenutni razmiki bi morali vsekakor odražati morebitno breme slabe aktive in/ali slabosti poslovnega modela banke zaradi dejavnikov, kot sta čezmerna odvisnost od kratkoročne oblike financiranja ali nenormalen obseg posojil.
- (15) V ustrezno utemeljenih primerih je morda treba kratkoročno sprejeti nižje nadomestilo za banke v težavah ob domnevi in pod pogojem, da bodo stroški državnega posega v njihovo korist dolgoročno omogočili prestrukturiranje, potrebno za obnovitev sposobnosti poslovanja, in upoštevali konkurenčni učinek pomoči, ki je zagotovljena takim bankam, v obliki izravnalnih ukrepov. Finančno zdrave banke so lahko upravičene do sorazmerno nizke stopnje nadomestil za kakršno koli dokapitalizacijo in temu primerno znatno manj strogih pogojev glede državne pomoči na dolgi rok, če sprejmejo pogoje o izplačilu ali pretvorbi instrumentov, tako da se ohrani začasna narava vpletenosti države in njen cilj ponovne vzpostavitve finančne stabilnosti/posojil gospodarstvu ter potreba po preprečevanju zlorabe sredstev v širše strateške namene.

⁽⁶⁾ Za podrobnejše informacije glej Prilogo 1.

Priporočila Sveta Evropske centralne banke (ECB)

- (16) Evropska centralna banka je v priporočilih svojega Sveta z dne 20. novembra 2008 predlagala metodologijo referenčnih meril za določanje cen državnih ukrepov dokapitalizacije za načeloma zdrave institucije v euroobmočju. Glavni pomisleki, ki so osnova navedenim priporočilom, v celoti upoštevajo načela, opisana v uvodu k temu sporočilu. ECB v skladu s svojimi posebnimi nalogami in odgovornostmi posebej poudarja učinkovitost ukrepov dokapitalizacije z namenom krepitve finančne stabilnosti in spodbujanja nemotenega dotoka posojil realnemu gospodarstvu. Hkrati poudarja potrebo po tržno naravnanih cenah, vključno z upoštevanjem posebnega tveganja posameznih bank upravičenk in potrebo po ohranitvi enakih pogojev med konkurenčnimi bankami.
- (17) Čeprav države Efte niso članice ECB, Nadzorni organ pozdravlja njihova priporočila, ki predlagajo cenovno shemo za kapitalske vložke na osnovi posebnega razpona stopenj donosa za banke upravičenke, ki so ne glede na razlike v svojih profilih tveganja načeloma zdrave finančne institucije. Namen tega dokumenta je, da se usmeritve razširijo tudi na druge pogoje poleg stopnje nadomestil in na pogoje, pod katerimi imajo lahko tudi banke, ki načeloma niso zdrave, dostop do državnega kapitala.
- (18) Poleg tega Nadzorni organ sicer priznava, da trenutne izredne obrestne mere na trgu ne pomenijo ustreznega merila za določanje primerne ravni nadomestila za vložek kapitala, vendar meni, da bi morali ukrepi dokapitalizacije, ki jih izvedejo države Efte, upoštevati raven podcenjevanja tveganja, ki je bilo značilno za obdobje pred krizo. Brez tega bi stopnje nadomestil za vložke kapitala iz državnih sredstev upravičencem lahko dale neupravičeno konkurenčno prednost, kar bi na koncu lahko izrinilo zasebno dokapitalizacijo.

2. NAČELA, KI UREJAJO RAZLIČNE VRSTE DOKAPITALIZACIJE

- (19) Najboljše zagotovilo za omejitev izkrivljanja konkurence je majhno odstopanje cen od tržnih cen⁽⁷⁾. Iz navedenega sledi, da bi morala biti dokapitalizacija zasnovana tako, da upošteva tržni položaj vsake institucije, vključno z njenim trenutnim profilom tveganja in stopnjo plačilne sposobnosti, ter ohranja enake pogoje, s tem da ne omogoča previsoke subvencije v primerjavi s trenutnimi alternativami na trgu. Poleg tega bi morale uporabljene cene banke spodbujati, da državo izplačajo takoj, ko bo krize konec.
- (20) Ta načela pomenijo, da se pri oceni obravnavajo naslednji vidiki splošne zasnove shem dokapitalizacije: cilj dokapitalizacije, sposobnost poslovanja upravičene banke, nadomestilo, pobude za izstop, zlasti da bi državni kapital nadomestili zasebni vlagatelji⁽⁸⁾ s čimer bi se zagotovila začasna narava udeležbe države v kapitalu banke, zaščitni ukrepi za preprečevanje zlorabe pomoči in izkrivljanja konkurence ter pregled učinkov sheme dokapitalizacije in položaja bank upravičenk na podlagi rednih poročil ali načrtov prestrukturiranja, če so ti potrebni.

2.1. Dokapitalizacije po sedanjih tržnih obrestnih merah

- (21) Kadar za kapitalske vložke iz državnih virov veljajo enaki pogoji kot za pomembno udeležbo (30 % ali več) zasebnih vlagateljev, bo Nadzorni organ odobril nadomestilo, ki je bilo določeno z dogovorom⁽⁹⁾. Glede na omejene pomisleke z vidika konkurence pri takem dogovoru se načeloma zdi, da ni potrebe po predhodnih zaščitnih ukrepih glede konkurence ali pobudah za izstop, razen če so pogoji dogovora taki, da znatno spremenijo pobude zasebnih vlagateljev.

2.2. Začasne dokapitalizacije načeloma zdravih bank za spodbujanje finančne stabilnosti in posojil realnemu gospodarstvu

- (22) Pri ocenjevanju obravnave bank v tej kategoriji bo Nadzorni organ dal večji pomen razlikovanju med načeloma zdravimi in drugimi bankami, ki je bilo opisano v odstavkih 12 do 15.

⁽⁷⁾ Glej točko 39 Smernic o finančnih institucijah.

⁽⁸⁾ Za pobude za izstop ali pobude za izplačilo državi v tem besedilu se razume, da so namenjene nadomestitvi državnega kapitala z zasebnim kapitalom v obsegu, ki je potreben in primeren v okviru vrnitve na normalne tržne pogoje.

⁽⁹⁾ Glej na primer točko 54 odločitve Komisije z dne 27. oktobra 2008 v zadevi N512/2008 *Ukrepi podpore za finančne institucije v Nemčiji*.

(23) Skupno nadomestilo mora ustrezno upoštevati naslednje elemente:

- (a) trenutni profil tveganja vsake upravičenke ⁽¹⁰⁾;
- (b) značilnosti izbranega instrumenta, vključno z njegovo ravno podrejenosti, tveganje ter vse pogoje in načine plačila ⁽¹¹⁾;
- (c) vključene pobude za izstop (kot so klavzule o povečanju (step-up) in klavzule o izplačilu);
- (d) ustrezna referenčna obrestna mera, ki ni izpostavljena tveganjem.

(24) Raven *nadomestila* za državno dokapitalizacijo ne more biti enako visoka kot trenutna tržna raven (okoli 15 %) ⁽¹²⁾ saj slednja ne ustreza nujno temu, kar bi lahko veljalo kot normalni tržni pogoji ⁽¹³⁾. Zato je Nadzorni organ pripravljen sprejeti *ceno* dokapitalizacije načeloma zdravih bank po nižjih merah, kot so trenutne obrestne mere na trgu, da bi bankam olajšal uporabo takih instrumentov in s tem spodbudil ponovno vzpostavitev finančne stabilnosti in zagotavljanje posojil realnemu gospodarstvu.

(25) Hkrati skupni pričakovani donos, ki naj bi ga država imela od dokapitalizacije, ne bi smel preveč odstopati od trenutnih tržnih cen, saj (i) bi se moral izogniti podcenjevanju tveganja, značilnemu za obdobje pred krizo, (ii) mora upoštevati negotovost glede trenutka nastopa in ravni novega ravnovesja cen, (iii) mora zagotavljati spodbude za izstop iz sheme in (iv) mora čim bolj zmanjšati tveganje za izkrivljanje konkurence med državami EGP ter med tistimi bankami, ki danes brez vsake državne pomoči pridobivajo kapital na trgu. Stopnja nadomestila, ki ne odstopa preveč od trenutnih tržnih cen, je bistvenega pomena pri preprečevanju izrinjanja dokapitalizacije iz zasebnega sektorja in lažšanju vrnitve na normalne tržne pogoje.

Raven vstopne cene za dokapitalizacijo

(26) Komisija je v Sporočilu o dokapitalizaciji ⁽¹⁴⁾ opisala metode za določitev ravni vstopne cene za dokapitalizacijo. Nadzorni organ bo spodaj opisane metode uporabil na podoben način ob upoštevanju, da države Efte ne sodelujejo v eurosistemu. Komisija meni, da je ustrezna metoda za določanje cene dokapitalizacij navedena v priporočilih eurosistema z dne 20. novembra 2008. Nadomestila, izračunana na podlagi te metodologije, po mnenju eurosistema pomenijo primerno osnovo (vstopno raven) za zahtevano nominalno stopnjo donosa pri dokapitalizaciji načeloma zdravih bank. To ceno je mogoče prilagoditi navzgor, da bi se upoštevala potreba po spodbujanju izplačila državnega kapitala ⁽¹⁵⁾. Komisija meni, da bodo take prilagoditve namenjene tudi zaščiti pred izkrivljanjem konkurence.

(27) Glede na priporočila eurosistema bi se zahtevana stopnja donosa za državo za instrumente dokapitalizacije *načeloma zdravih bank* (prednostne delnice in drugi hibridni instrumenti) lahko določila na podlagi „cenovnega razpona“, ki bi bil opredeljen z (i) zahtevano stopnjo donosa za podrejeni dolg, ki bi pomenila *spodnjo mejo*, in (ii) zahtevano stopnjo donosa za navadne delnice, ki bi pomenila *zgornjo mejo*. Ta metodologija vključuje izračun cenovnega razpona na podlagi različnih elementov, ki bi moral upoštevati tudi posebnosti posameznih institucij (ali skupine podobnih institucij) ter držav Efte. Komisija je ugotovila, da uporaba metodologije na podlagi povprečnih (srednjih) vrednosti zadevnih parametrov (donosi državnih obveznic, razmiki kreditnih zamenjav (CDS spreads), premije za tržno tveganje za lastniški kapital) določa razpon s povprečno zahtevano stopnjo donosa 7 % za prednostne delnice s podobnimi značilnostmi, kot jih ima podrejeni dolg, in povprečno zahtevano stopnjo donosa 9,3 % za navadne delnice bank v euroobmočju. Ta razpon povprečnih cen je okvirn.

⁽¹⁰⁾ Za podrobnejše informacije glej Prilogo 1.

⁽¹¹⁾ Več parametrov na primer poveča ali zmanjša vrednost prednostnih delnic, odvisno od njihove natančne opredelitve, kot so: možnost pretvorbe v navadne delnice ali druge instrumente, kumulativne in nekumulativne dividende, nespremenljiva ali prilagodljiva stopnja dividend, prednost pred navadnimi delnicami v primeru likvidacije, morebitna pravica do udeležbe pri dobičku poleg dividend, izplačanih za navadne delnice, prodajna opcija, klavzule o izplačilu, glasovalne pravice. Nadzorni organ bo kot merilo uporabil splošno klasifikacijo kapitalskega instrumenta med različne regulativne kategorije (npr. temeljni/netemeljni, kapital prvega/drugerega reda).

⁽¹²⁾ Sklic na Sporočilo Komisije „Dokapitalizacija finančnih institucij v trenutni finančni krizi“, opomba 10.

⁽¹³⁾ Trenutne ravni nadomestil so prav tako lahko posledica sedanjega sorazmerno velikega povpraševanja po kapitalu prvega reda, saj se banke zdaj odmikajo od poslovnega modela s prenizko stopnjo kapitalizacije, ki danes velja za poslovni model iz preteklosti, v kombinaciji s sorazmerno majhno ponudbo in veliko nestabilnostjo trga.

⁽¹⁴⁾ Glej opombo 2 in odstavke od vključno 26 naprej.

⁽¹⁵⁾ Glej točke 5 do 7 priporočil Sveta ECB o določanju cen dokapitalizacije z dne 20. novembra 2008.

- (28) Nadzorni organ bo za načeloma zdrave banke odobril minimalno nadomestilo, ki temelji na zgoraj opisani metodologiji. To nadomestilo se na ravni posameznih bank razlikuje na podlagi različnih parametrov:
- (a) vrsta izbranega kapitala ⁽¹⁶⁾: pri nižji podrejenosti je nižje tudi zahtevano nadomestilo znotraj cenovnega razpona;
 - (b) ustrezna referenčna obrestna mera, ki ni izpostavljena tveganjem;
 - (c) posamezni profil tveganja na nacionalni ravni za vse upravičene finančne institucije (vključno s finančno zdravimi bankami ter bankami v težavah).
- (29) Države Efte lahko izberejo formulo za izračunavanje cen, ki vsebuje tudi klavzule o povečanju ali izplačilu. Pri tem morajo poskrbeti, da bo izbrana formula spodbujala čim prejšnji konec podpore bankam v obliki državnega kapitala, hkrati pa ne bo povzročila čezmernega povečanja stroškov kapitala.
- (30) Nadzorni organ bo odobril tudi alternativne metodologije določanja cen, če omogočajo višja nadomestila kot zgoraj navedena metodologija.

Pobude za izplačilo državnega kapitala

- (31) Ukrepi dokapitalizacije morajo vsebovati ustrezne pobude za izplačilo državnega kapitala, ko bo trg to dopuščal ⁽¹⁷⁾. Pobude bankam, da poiščejo alternativne vire kapitala, je mogoče najpreprosteje zagotoviti tako, da države Efte zahtevajo ustrezno visoko nadomestilo za državno dokapitalizacijo. Zato je po mnenju Nadzornega organa koristno, da se k ceni, določeni za vstop, na splošno pribije dodatek ⁽¹⁸⁾ da bi se s tem spodbudil izstop. Cenovna struktura, ki vključuje postopno poviševanje in klavzule o povečanju, bo okrepila mehanizem za spodbujanje izstopa.
- (32) Če država Efte ni naklonjena povečanju nominalne stopnje donosa, bi lahko razmislila o povečanju skupnega nadomestila z nakupnimi opcijami ali drugimi klavzulami o izplačilu ali z mehanizmi, ki spodbujajo povečanje zasebnega kapitala, na primer s tem, da se izplačilo dividend pogoji z obveznim nadomestilom državi, ki se sčasoma povečuje.
- (33) Države Efte lahko razmislijo tudi o uporabi restriktivne dividendne politike, da bi se zagotovila začasna narava državnega posega. Restriktivna dividendna politika bi bila skladna s ciljem ohranjanja zagotavljanja posojil realnemu gospodarstvu in krepitve kapitalne osnove bank upravičenk. Istočasno bi bilo pomembno omogočiti izplačila dividend, če bi to pomenilo spodbudo za zagotavljanje novega zasebnega kapitala načeloma zdravim bankam ⁽¹⁹⁾.
- (34) Nadzorni organ bo predlagane mehanizme za izstop ocenil za vsak posamezen primer posebej. Na splošno velja, da je pri večji dokapitalizaciji in profilu večjega tveganja banke upravičenke toliko bolj pomembno, da se določi jasen mehanizem za izstop. Kombinacija ravni in vrste nadomestila ter po potrebi restriktivne dividendne politike mora kot celota pomeniti zadostno pobudo za izstop za banke upravičenke. Nadzorni organ zlasti meni, da omejitve izplačila dividend niso potrebne, kadar cenovna raven pravilno upošteva profil tveganja za banke, klavzule o povečanju ali primerljivi elementi zagotavljajo zadostne spodbude za izstop, obseg dokapitalizacije pa je omejen.

Preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence

- (35) V točki 35 Smernic o finančnih institucijah je poudarjena potreba po zaščitnih ukrepih v primeru morebitne zlorabe in izkrivljanja konkurence v shemah dokapitalizacije. Točka 38 Smernic o finančnih institucijah zahteva, da se kapitalski vložki omejijo na potrebni minimum ter da se upravičenki ne dovoli razvijanja agresivnih poslovnih strategij, ki bi bile nezdržljive s temeljnimi cilji dokapitalizacije ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁶⁾ Kot so navadne delnice, netemeljni kapital prvega reda ali kapital drugega reda.

⁽¹⁷⁾ Ob upoštevanju vrste instrumenta dokapitalizacije in njegove klasifikacije s strani nadzornih organov.

⁽¹⁸⁾ To je še toliko bolj pomembno, saj na zgoraj opisano metodo lahko vpliva podcenjevanje tveganja iz obdobja pred nastopom krize.

⁽¹⁹⁾ Ob upoštevanju teh pogojev bi bile omejitve izplačil dividend lahko na primer časovno omejene ali omejene na odstotek ustvarjenega dobička ali povezane s prispevkom novega kapitala (na primer z izplačilom dividend v obliki novih delnic). Kadar je verjetno, da bo izplačilo državi potekalo v več korakih, bi bilo mogoče predvideti tudi postopno sprostitev vseh omejitev glede dividend, ki bi bila usklajena z napredkom pri izplačilu.

⁽²⁰⁾ Glede na cilje zagotavljanja posojil realnemu gospodarstvu ni potrebe po omejevanju rasti bilanc v shemah dokapitalizacije načeloma zdravih bank. To naj bi načeloma veljalo tudi za jamstvene sheme, razen v primeru resnega tveganja za premik kapitalskih tokov med državami članicami EGP.

- (36) Na splošno velja, da je pri višjem nadomestilu potreba po zaščitnih ukrepih manjša, saj bo cenovna raven omejila izkrivljanje konkurence. Banke, ki so deležne državne dokapitalizacije, bi se prav tako morale izogibati oglaševanju tega dejstva v poslovne namene.
- (37) Zaščitni ukrepi so lahko potrebni tudi za preprečevanje agresivne razširitve poslovanja, financirane z državno pomočjo. Združitve in prevzemi lahko načeloma pomenijo dragocen prispevek k utrjevanju bančnega sektorja, da bi se dosegli cilji stabilizacije finančnih trgov in zagotovil stalen dotok posojil realnemu gospodarstvu. Da bi se izognili dajanju prednosti tovrstnim institucijam, ki prejmejo državno pomoč, v škodo konkurentov, ki ne prejema take pomoči, bi morali biti združitve in prevzemi na splošno organizirani na podlagi konkurenčnega razpisnega postopka.
- (38) Obseg zaščitnih ukrepov v zvezi z ravnanjem bo temeljil na oceni sorazmernosti, pri čemer bodo upoštevani vsi ustrezni dejavniki in še zlasti profil tveganja banke upravičenke. Medtem ko je za banke s profilom zelo majhnega tveganja morda potrebno le zelo omejeno število zaščitnih ukrepov v zvezi z ravnanjem, se pri profilu z večjim tveganjem poveča tudi potreba po takih zaščitnih ukrepih. Nadalje na oceno sorazmernosti vplivata tudi sorazmeren obseg kapitalskega vložka iz državnih virov in dosežena raven lastniškega kapitala.
- (39) Če države Efte uporabijo dokapitalizacijo z namenom financiranja realnega gospodarstva, morajo zagotoviti, da pomoč k temu tudi dejansko prispeva. V ta namen bi morale v skladu z nacionalno zakonodajo dokapitalizacijo pogojiti z učinkovitimi in izvršljivimi zaščitnimi ukrepi, ki zagotavljajo, da je vložek kapitala uporabljen za ohranitev zagotavljanja posojil realnemu gospodarstvu.

Pregled

- (40) Poleg tega bi bilo treba dokapitalizacije redno pregledovati, kakor je navedeno v Smernicah o finančnih institucijah⁽²¹⁾. Države Efte bi morale šest mesecev po uvedbi ukrepov Nadzornemu organu predložiti poročilo o izvajanju teh ukrepov. Poročilo mora vsebovati popolne podatke o:
- (a) bankah, ki so bile dokapitalizirane, vključno v zvezi z elementi, opisanimi v točkah 12 do 15, Prilogi 1 in oceni poslovnega modela banke, da bi se lahko določil profil tveganja ter sposobnost poslovanja banke;
 - (b) zneskih, ki so jih prejele zadevne banke, in pogojih, pod katerimi je potekala dokapitalizacija;
 - (c) uporabi prejetega kapitala, vključno v zvezi z (i) ohranjanjem zagotavljanja posojil realnemu gospodarstvu, (ii) zunanjo rastjo in (iii) dividendno politiko bank upravičenk;
 - (d) spoštovanju zavez, ki so jih dale države Efte glede pobud za izstop, ter drugih pogojih in zaščitnih ukrepih ter
 - (e) načrtu za prenehanje odvisnosti od državnega kapitala⁽²²⁾.
- (41) Nadzorni organ bo v okviru navedenega pregleda med drugim ocenil potrebo po nadaljevanju zaščitnih ukrepov v zvezi z ravnanjem. Glede na razvoj tržnih pogojev lahko zahteva tudi revizijo zaščitnih ukrepov, ki spremljajo take ukrepe, s čimer se zagotovi, da je pomoč omejena na najmanjši možni znesek in najkrajši možni čas, ki sta potrebna za premostitev trenutne krize.
- (42) Nadzorni organ opozarja, da je treba v primeru, ko je banka sprva veljala za načeloma zdravo banko, vendar se je po izvedbi dokapitalizacije znašla v težavah, predložiti načrt za prestrukturiranje zadevne banke.

2.3. Dokapitalizacije za reševanje drugih bank

- (43) Za dokapitalizacijo bank, ki načeloma niso zdrave, bi morali veljati strožji pogoji.

⁽²¹⁾ Glej točke 34 do 42 Smernic o finančnih institucijah. V skladu z navedenimi smernicami se za posamezne ukrepe dokapitalizacije, sprejete v skladu s shemo dokapitalizacije, ki jo je odobril Nadzorni organ, ne zahteva priglasitev in Nadzorni organ Efte jih bo ocenil v okviru pregleda ter predstavitve načrta za sposobnost poslovanja.

⁽²²⁾ Ob upoštevanju značilnosti instrumenta dokapitalizacije.

- (44) Kar zadeva nadomestilo, kakor je opisano zgoraj, bi morale le-to praviloma upoštevati profil tveganja banke upravičenke in biti višje kot za načeloma zdrave banke⁽²³⁾. To pa ne posega v možnost nadzornih organov, da v okviru prestrukturiranja sprejmejo nujne ukrepe, kadar so ti potrebni. Kadar cene ni mogoče določiti na ravni, ki ustreza profilu tveganja banke, bi morala biti vseeno blizu ceni, ki se zahteva za podobno banko v normalnih tržnih pogojih. Ne glede na potrebo po zagotovitvi finančne stabilnosti je uporaba državnega kapitala za tovrstne banke sprejemljiva le pod pogojem, da je banka v postopku likvidacije ali v procesu obsežnega in temeljitega prestrukturiranja, vključno s spremembo v vodstvu in politiki upravljanja, če je to potrebno. Zato je treba v šestih mesecih od dokapitalizacije za te banke predložiti obsežen načrt za prestrukturiranje oziroma likvidacijo. Kakor je navedeno v Smernicah o finančnih institucijah, bo tak načrt ocenjen v skladu z načeli iz smernic o reševanju in prestrukturiranju podjetij v težavah, vključevati pa bo moral izravnalne ukrepe.
- (45) Vse do izplačila državi bi morali zaščitni ukrepi v zvezi z ravnanjem za banke v težavah, ki so v fazi reševanja in prestrukturiranja, načeloma vključevati: restriktivno dividendno politiko (vključno s prepovedjo izplačila dividend vsaj v obdobju prestrukturiranja), omejitev plač za vodstvene delavce in izplačila nagrad, obveznost obnovitve in ohranjanja povečane ravni plačilne sposobnosti, ki je združljiva s ciljem finančne stabilnosti, ter časovni načrt za izplačilo državne udeležbe.

2.4. Končne opombe

- (46) Nadzorni organ upošteva možnost, da je udeležba bank v dokapitalizaciji na voljo za vse ali za večji del bank v posamezni državi Efte, tudi na manj diferencirani osnovi, in da je namenjena doseganju ustrezne splošne stopnje donosa v danem času. Nekatere države Efte lahko zaradi poenostavitve upravnih postopkov morda dajo prednost manj razdelanim metodam. Brez poseganja v možnost držav Efte, da cene določajo po zgoraj opisani metodologiji, bo Nadzorni organ odobril mehanizme za oblikovanje cen, ki omogočajo, da je raven skupnega pričakovanega letnega donosa za vse banke, ki sodelujejo v shemi, dovolj visoka, da zadostuje za različne banke in za pobudo za izstop. To raven bi bilo običajno treba določiti nad zgornjo mejo iz odstavka 27 za kapitalске instrumente prvega reda⁽²⁴⁾. To lahko vključuje nizko vstopno ceno in ustrezno povečanje, pa tudi druge elemente razlikovanja in zaščitne ukrepe, kakor so opisani zgoraj⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ Glej odstavek 28 o razširjenem cenovnem razponu, ki pomeni višje stopnje nadomestil za banke v težavah.

⁽²⁴⁾ Komisija je doslej odobrila ukrepe dokapitalizacije s skupnim pričakovanim letnim donosom v višini vsaj 10 % instrumentov prvega reda za vse banke, ki sodelujejo v shemi. Za države Efte, katerih stopnje donosa, ki niso izpostavljene tveganjem, precej odstopajo od povprečja v euroobmočju, bo tako raven morda treba ustrezno prilagoditi. Prilagoditve bodo potrebne tudi glede na razvoj obrestnih mer, ki niso izpostavljene tveganjem.

⁽²⁵⁾ Za primer kombinacije nizke vstopne cene s takimi elementi razlikovanja glej odločitev Komisije z dne 12. novembra 2008 v zadevi N528/2008 Nizozemska, *Pomoč skupini ING Groep N.V.*, ko je za nadomestilo kapitalskega instrumenta sui generis, opredeljenega kot temeljni kapital prvega reda, nespremenljiv kupon (8,5 %) povezan s prekomernimi in rastočimi izplačili kuponov in morebitno zgornjo mejo, česar posledica je pričakovani letni donos, višji od 10 %.

PRILOGA I

Določanje cene za lastniški kapital

Lastniški kapital (navadne delnice) je najbolj poznana oblika temeljnega kapitala prvega reda. Navadne delnice omogočajo dva vira prihodka, namreč negotova prihodnja izplačila dividend in rast cene delnice (kapitalski dobiček/izguba), pri čemer je v zadnji fazi oboje odvisno od pričakovanih prihodnjih denarnih tokov/dobička. V trenutnih razmerah je prihodnje denarne tokove še težje napovedati kot v normalnih pogojih. Najpomembnejši dejavnik je zato objavljena tržna cena navadnih delnic. Za banke, katerih delnice ne kotirajo na borzi, ker ni objavljene tržne cene, bi morale države Efte uporabiti primeren tržno zasnovan pristop, kot je celovita ocena.

Če je pomoč zagotovljena v obliki izdaje navadnih delnic (primarna izdaja), bo vse delnice, ki jih ne prevzamejo obstoječi ali novi vlagatelji, prevzela država Efte kot prejemnik primarne izdaje po najnižji možni ceni v primerjavi s ceno delnice, ki je veljala neposredno pred objavo javne ponudbe. Ustrezno provizijo za vpis primarne izdaje bi morala plačati tudi institucija, ki izda delnice⁽¹⁾. Nadzorni organ bo upošteval učinek, ki ga ima lahko predhodno prejeta državna pomoč na ceno delnice banke upravičenke.

Kazalniki za oceno profila tveganja banke

Pri ocenjevanju profila tveganja posamezne banke za namene ocene ukrepa dokapitalizacije na podlagi pravil o državni pomoči bo Nadzorni organ upošteval položaj banke zlasti glede na naslednje kazalnike:

- (a) kapitalska ustreznost: Nadzorni organ bo kot pozitivno obravnaval oceno plačilne sposobnosti banke in njene prihodnje kapitalske ustreznosti, ki je rezultat pregleda s strani nacionalnega nadzornega organa; tak pregled bo ocenil izpostavljenost banke različnim tveganjem (kot so kreditno tveganje, likvidnostno tveganje, tržno tveganje, tveganje v zvezi z obrestno mero in deviznim tečajem), kakovost portfelja sredstev (znotraj nacionalnega trga in v primerjavi z razpoložljivimi mednarodnimi standardi), dolgoročno vzdržnost poslovnega modela banke in druge s tem povezane vidike;
- (b) obseg dokapitalizacije: Nadzorni organ bo kot pozitivno obravnaval dokapitalizacijo z omejenim obsegom, kot je na primer največ 2 % tveganju prilagojene tehtane aktivne banke;
- (c) trenutni razmiki kreditnih zamenjav: za Nadzorni organ bo razmik, ki je enak povprečju ali manjši, kazalnik profila manjšega tveganja;
- (d) trenutna bonitetna ocena banke in obeti: za Nadzorni organ bodo bonitetna ocena A ali višja in stabilni ali pozitivni obeti kazalnik profila manjšega tveganja.

Pri oceni teh kazalnikov je treba upoštevati položaj bank, ki se zaradi trenutnih izrednih razmer srečujejo s težavami, čeprav bi v obdobju pred krizo veljale za načeloma zdrave banke, kot je razvidno iz razvoja tržnih kazalnikov, kot so razmiki kreditnih zamenjav in cene delnic.

Tabela 1

Vrste kapitala

Dolg	drugi red
	dolžniški instrumenti z določenim rokom
	trajni podrejeni dolžniški instrumenti
Potrebna višja stopnja donosa	kumulativne prednostne delnice ali drugi podobni instrumenti
↓	prvi red
Večja sposobnost absorpcije izgub	nekumulativne prednostne delnice ali drugi podobni instrumenti
	drugi hibridi visoke kakovosti
Lastniški kapital	rezerve/zadržani dobički
	navadne delnice

⁽¹⁾ Glej na primer točko 11 odločitve Komisije z dne 13. oktobra 2008 v zadevi N507/2008 *Ukrepi finančne podpore za bančni sektor v Združenem kraljestvu* in točko 12 odločitve Komisije z dne 27. oktobra 2008 v zadevi N512/2008 *Ukrepi podpore za finančne institucije v Nemčiji*.

PRILOGA III

Začasni okvir za ukrepe državnih pomoči v podporo dostupu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi

1. FINANČNA KRIZA, NJEN VPLIV NA REALNO GOSPODARSTVO IN POTREBA PO ZAČASNIH UKREPIH

1.1 *Finančna kriza in njen vpliv na realno gospodarstvo*

- (1) Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: Komisija) je 26. novembra 2008 sprejela Sporočilo „Evropski načrt za oživitev gospodarstva“ za izhod Evrope iz sedanje finančne krize ⁽¹⁾. Načrt za oživitev gospodarstva temelji na dveh prvinah, ki se vzajemno krepita. V prvo spadajo kratkoročni ukrepi za povečanje povpraševanja, ohranjanje delovnih mest in obnovev zaupanja, v drugi pa so „pametne naložbe“ za večjo rast in trajnostno blaginjo v dolgoročni perspektivi. Evropski načrt za oživitev gospodarstva bo okreplil in pospešil reforme, ki že potekajo v okviru lizbonske strategije.
- (2) V tem okviru se bo treba soočiti z izzivom preprečevanja državnega posredovanja, ki bi ogrozilo cilj manjše in boljše usmerjene državne pomoči. Kljub temu pa bo pod določenimi pogoji treba zagotoviti novo, začasno državno pomoč.
- (3) Nadzorni organ Efte (v nadaljnjem besedilu: Nadzorni organ) meni, da je treba uvesti nove instrumente ter tako omogočiti uporabo pravil o državni pomoči na način, ki bo omogočal kar največjo prožnost pri spopadanju s krizo, hkrati pa ohranjal enake konkurenčne pogoje in preprečeval neupravičeno omejevanje konkurence. V teh smernicah je predstavljena vrsta dodatnih začasnih možnosti, ki državam Efte omogočajo dodeljevanje državnih pomoči.
- (4) Finančna kriza je močno prizadela bančni sektor v EGP in v Islandiji dosegla razsežnosti brez primere. Evropski svet je poudaril, da je treba o javnem posredovanju sicer odločati na nacionalni ravni, vendar znotraj usklajenega okvira in na podlagi več skupnih načel Skupnosti ⁽²⁾. Komisija se je takoj odzvala z različnimi ukrepi, vključno s sprejetjem Sporočila o uporabi pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize ⁽³⁾ in več odločitev, ki dovoljujejo dodeljevanje pomoči za reševanje finančnih institucij. Nadzorni organ je sprejel ustrezne ukrepe ⁽⁴⁾.
- (5) Zadosten in cenovno sprejemljiv dostop do financiranja je pogoj za naložbe, rast in ustvarjanje delovnih mest v zasebnem sektorju. Države Efte morajo uporabljati vzode, ki so jih pridobile z zagotavljanjem pomembne finančne pomoči bančnemu sektorju, da bi zagotovile, da ta podpora ne bo namenjena le izboljšanju finančnega položaja bank brez koristi za širše gospodarstvo. Zato mora biti pomoč finančnemu sektorju ciljno usmerjena in mora zagotoviti, da banke ponovno začnejo opravljati svoje običajne dejavnosti posojanja. Nadzorni organ bo to upošteval pri preverjanju državnih pomoči bankam.
- (6) Kljub temu, da se zdi, da se stanje na finančnih trgih izboljšuje, realno gospodarstvo zdaj občuti celoten vpliv finančne krize. Širše gospodarstvo doživlja zelo resen upad, ki vpliva tudi na gospodinjstva, podjetja in delovna mesta. Banke zaradi krize na finančnih trgih zmanjšujejo delež posojilnih finančnih instrumentov in so manj pripravljene tvegati kot v preteklih letih, kar povzroča pomanjkanje posojil. Finančna kriza bi lahko povzročila kreditno omejevanje, zmanjšanje povpraševanja in recesijo.
- (7) Take težave bi lahko vplivale tako na šibka podjetja brez rezerve za zagotavljanje plačilne sposobnosti kot tudi na zdrava podjetja, ki se bodo spopadala z nenadnim pomanjkanjem ali celo nedostopnostjo kreditov. To bo zlasti veljalo za mala in srednja podjetja (MSP), ki bodo vsekakor imela več težav z dostopom do financiranja kot velika podjetja. Tako stanje bi lahko kratko- in srednjeročno resno vplivalo na gospodarski položaj številnih zdravih podjetij in njihovih zaposlenih, povzroči pa lahko tudi dolgoročneje negativne učinke, saj bi lahko prišlo do odložitve ali celo opustitve vseh naložb EGP v prihodnosti, zlasti tistih, namenjenih vzdržni rasti in drugim ciljem lizbonske strategije.

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu svetu, COM(2008) 800.

⁽²⁾ Sklepi Ekonomsko-finančnega sveta z dne 7. oktobra 2008.

⁽³⁾ UL C 270, 25.10.2008, str. 8.

⁽⁴⁾ Glej poglavja Smernic o uporabi pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize in o dokapitalizaciji finančnih institucij v trenutni finančni krizi: omejitev pomoči na najmanjšo potrebno in zaščitni ukrepi za preprečevanje neupravičenega izkrivljanja konkurence, sprejetih 29. januarja 2009.

1.2 Potreba po usklajevanju nacionalnih ukrepov pomoči v EGP

- (8) V trenutnih finančnih razmerah bi države Efte lahko skušale delovati posamično in zlasti tekmovala med seboj pri dodeljevanju subvencij svojim podjetjem. Izkušnje kažejo, da tako posamično ukrepanje ne more biti učinkovito in lahko resno škodi notranjemu trgu. Pri dodeljevanju pomoči je ob celovitem upoštevanju trenutnih specifičnih gospodarskih razmer ključnega pomena, da se vsem podjetjem v EGP zagotovijo enaki pogoji poslovanja in da se prepreči tekmovalstvo držav Efte glede subvencij, kar bi bilo nevzdržno in škodljivo za EGP kot celoto. Za to skrbi konkurenčna politika.

1.3 Potreba po začasnih ukrepih državne pomoči

- (9) Začasni dodatni ukrepi iz teh smernic so namenjeni doseganju dveh ciljev: prvi je sprostitev bančnih posojil za podjetja in s tem zagotavljanje, da imajo ta stalen dostop do financiranja zaradi izrednih in prehodnih težav s financiranjem, povezanih z bančno krizo. S tem v zvezi so MSP posebno pomembna za celotno gospodarstvo v EGP, izboljšanje njihovega finančnega položaja pa bo tudi pozitivno vplivalo na velika podjetja, kar bo dolgoročno podpiralo skupno gospodarsko rast in modernizacijo.
- (10) Drugi cilj je spodbujanje podjetij, da še naprej vlagajo v prihodnost, zlasti v gospodarstvo trajnostne rasti. Če bi se občutni napredek, ki je bil dosežen na okoljskem področju, zaradi trenutne krize ustavil ali celo začel nazadovati, bi bile posledice lahko dramatične. Zato je treba podjetjem zagotoviti posebno začasno podporo za naložbe v okoljske projekte (ki bi lahko med drugim zagotavljali tehnološko prednost industriji EGP), s čimer bi nujno in potrebno finančno pomoč povezali z dolgoročnimi koristimi za EGP.
- (11) V teh smernicah so najprej naštetje številne možnosti zagotavljanja javne podpore, ki so državam Efte že na voljo v skladu z veljavnimi pravili o državni pomoči, nato pa so opredeljeni dodatni ukrepi državne pomoči, ki jih države Efte lahko začasno dodelijo za odpravljanje težav, ki jih imajo nekatera podjetja z dostopom do financiranja, in za spodbujanje naložb, namenjenih okoljskim ciljem.
- (12) Nadzorni organ meni, da so predlagani instrumenti pomoči najprimernejši za doseganje teh ciljev.

2. SPLOŠNI UKREPI EKONOMSKE POLITIKE

- (13) Evropski načrt za oživitev gospodarstva je bil sprejet kot odgovor na trenutne gospodarske razmere. Zaradi razsežnosti krize potrebuje Skupnost usklajen pristop, ki bo dovolj širok in drzen, da bo obnovil zaupanje potrošnikov in podjetij. Enako velja za oživitev gospodarstva v državah Efte.

- (14) Strateški cilji Evropskega načrta za oživitev gospodarstva so:

- hitro spodbuditi povpraševanje in povečati zaupanje potrošnikov,
- zmanjšati ceno upada gospodarstva za posameznike in njegov učinek na najbolj ogrožene dele prebivalstva. Številni delavci in njihove družine so ali bodo prizadeti zaradi krize. Ustrezni ukrepi lahko zaustavijo izgubo delovnih mest in nato pomagajo ljudem, da se hitro spet vključijo na trg dela in se izognejo dolgotrajni brezposelnosti,
- pomagati Evropi, da se pripravi na izkoriščanje prednosti ob ponovni rasti gospodarstva, tako da se bo evropsko gospodarstvo lahko ustrezno odzvalo na zahteve konkurenčnosti, trajnosti in potrebe, ki jih prinaša prihodnost, kot je določeno v lizbonski strategiji. To pomeni podpiranje inovacij, vzpostavitev gospodarstva znanja in pospešitev prehoda na nizkoogljično in glede virov učinkovito gospodarstvo.

- (15) Državam Efte so za doseganje teh ciljev že na voljo številni instrumenti, ki se ne štejejo za državno pomoč. Nekatera podjetja lahko na primer doživljajo večje težave pri dostopu do financiranja kot druga, kar lahko odloži ali celo ogrozi financiranje, ki je potrebno za njihovo rast in razvoj predvidenih naložb. Države Efte bi zato lahko sprejele vrsto splošnih ukrepov, ki bi veljali za vsa podjetja na njihovem ozemlju in jih zaradi tega ne bi urejala pravila o državni pomoči ter bi bili namenjeni začasnemu kratko- in srednjeročnemu lajšanju težav s financiranjem. Mogoče bi bilo na primer podaljšati roke za plačilo prispevkov za socialno varnost in podobnih stroškov ali celo davkov ali pa uvesti ukrepe za zaposlene. Če so taki ukrepi na voljo vsem podjetjem, se načeloma ne štejejo za državno pomoč.

- (16) Države Efte lahko finančno podporo dodelijo tudi neposredno potrošnikom, na primer za spodbujanje recikliranja starih proizvodov in/ali nakup zelenih proizvodov. Če se taka pomoč dodeli brez diskriminacije glede na poreklo proizvoda, se ne šteje za državno pomoč.
- (17) Poleg tega se lahko splošni programi Skupnosti, kot sta okvirni program za konkurenčnost in inovacije (2007–2013), določen v Sklepu št. 1639/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 2006 ⁽⁵⁾ in sedmi okvirni program Evropske skupnosti za raziskave, tehnološki razvoj in predstavljene dejavnosti (2007–2013), določen v Sklepu št. 1982/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 ⁽⁶⁾ učinkovito uporabijo za zagotavljanje podpore MSP, pa tudi velikim podjetjem.

3. MOŽNE DRŽAVNE POMOČI V OKVIRU VELJAVNIH INSTRUMENTOV

- (18) V zadnjih letih je Nadzorni organ pomembno posodobil pravila o državni pomoči, da bi države Efte spodbudil k usmerjanju državne pomoči v trajnostne naložbe, kar prispeva k uresničevanju lizbonske strategije. V tem okviru je bil poseben poudarek namenjen MSP, ob novih možnostih za dodeljevanje državne pomoči. Poleg tega so bila pravila o državni pomoči zelo poenostavljena in racionalizirana z nedavno sprejeto Uredbo o splošnih skupinskih izjemah ⁽⁷⁾ po kateri lahko države Efte zdaj uporabljajo vrsto ukrepov pomoči ob minimalnem upravnem bremenu. Zaradi trenutnih gospodarskih razmer imajo naslednji veljavni instrumenti državne pomoči poseben pomen.
- (19) V uredbi de minimis ⁽⁸⁾ kakor je bila prilagojena Sporazumu EGP, je določeno, da podporni ukrepi, ki ne presegajo 200 000 EUR na podjetje, izplačanih v obdobju treh let, niso državna pomoč v smislu Sporazuma EGP. Po tej uredbi tudi poročstva v višini do 1,5 milijona EUR ne presegajo praga de minimis in zato prav tako niso državna pomoč. Zato lahko države Efte dodelijo take pomoči brez izračunavanja ustrezne protivrednosti pomoči in brez upravnih ovir.
- (20) Zgoraj omenjena Uredba o splošnih skupinskih izjemah je osrednji predpis o državni pomoči, saj poenostavlja postopek državnih pomoči za nekatere pomembne ukrepe pomoči in spodbuja preusmeritev državne pomoči k prednostnim ciljem EGP. Vse prejšnje skupinske izjeme, pa tudi nova področja (inovacije, okolje, raziskave in razvoj za velika podjetja ter ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom za MSP) so bili združeni v en instrument. Države Efte lahko v vseh primerih, ki jih ureja Uredba o splošnih skupinskih izjemah, pomoč dodelijo brez predhodne prijavitve Nadzornemu organu. Zato je hitrost procesa v celoti odvisna od držav Efte. Uredba o splošnih skupinskih izjemah je zlasti pomembna za MSP, ker izključno zanje določa posebna pravila o pomoči za naložbe in zaposlovanje. Poleg tega je vseh 26 vključenih ukrepov na voljo MSP, kar državam Efte omogoča, da MSP spremljajo na različnih stopnjah njihovega razvoja ter jim pomagajo pri dostopu do financiranja, raziskavah in razvoju, inovacijah, usposabljanju, zaposlovanju, okolju itn.
- (21) Na podlagi Smernic o državni pomoči za varstvo okolja ⁽⁹⁾ lahko države Efte med drugim dodelijo državno pomoč za naslednje namene:
- pomoč podjetjem, ki svojo okoljsko učinkovitost izboljšajo nad standardi Skupnosti ali, če standardi Skupnosti ne obstajajo, do največ 70 % dodatnih investicijskih stroškov (do največ 80 % na področju ekoloških inovacij) za mala podjetja ter do 100 % dodatnih investicijskih stroškov, če se pomoč dodeli v dejansko konkurenčnih postopkih zbiranja ponudb, tudi za velika podjetja; dovoljena je tudi pomoč za hitro prilagoditev na prihodnje standarde Skupnosti in pomoč za okoljske študije,
 - na področju energentov iz obnovljivih virov in soproizvodnje lahko države Efte dodelijo pomoč za tekoče poslovanje za kritje vseh dodatnih proizvodnih stroškov,
 - države Efte lahko zaradi doseganja okoljskih ciljev za varčevanje z energijo in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov dodelijo pomoč, ki podjetjem omogoča, da dosežejo energetske prihranke, ter pomoč za obnovljive vire energije in soproizvodnjo do največ 80 % dodatnih investicijskih stroškov za mala podjetja in do največ 100 % dodatnih investicijskih stroškov, če se pomoč dodeli v dejansko konkurenčnih postopkih zbiranja ponudb.

⁽⁵⁾ UL L 310, 9.11.2006, str. 15.

⁽⁶⁾ UL L 412, 30.12.2006, str. 1.

⁽⁷⁾ Uredba Komisije (ES) št. 800/2008 z dne 6. avgusta 2008 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive s skupnim trgom z uporabo členov 87 in 88 Pogodbe (Uredba o splošnih skupinskih izjemah, UL L 214, 9.8.2008, str. 3), vključena v Sporazum EGP v točki 1j Priloge XV k Sporazumu s Sklepom št. 120/2008 z dne 7. novembra 2008 (UL L 339, 18.12.2008, str. 111. in Dopolnilo EGP št. 79, 18.12.2008), ki je začel veljati 8. novembra 2008.

⁽⁸⁾ Uredba Komisije (ES) št. 1998/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri pomoči de minimis (UL L 379, 28.12.2006, str. 5), vključena v Sporazum EGP v točki 1ea Priloge XV k Sporazumu s Sklepom št. 29/2007 (UL L 209, 9.8.2007, str. 52 in Dopolnilo EGP št. 38, 9.8.2007, str. 34), ki je začel veljati 28. aprila 2007.

⁽⁹⁾ Posodobljena različica Smernic o državni pomoči je objavljena na spletni strani Nadzornega organa: http://www.eftasurv.int/fieldswork/fieldstateaid/state_aid_guidelines

- (22) Nadzorni organ je 7. februarja 2007 sprejel nove Smernice za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije. To besedilo vsebuje nove določbe o inovacijah, ki so posebej namenjene MSP in ustrezajo tudi boljši ciljni naravnosti pomoči na ustvarjanje delovnih mest in rast v skladu z lizbonsko strategijo. Države Efte lahko med drugim dodelijo državno pomoč za naslednje namene:
- pomoč projektom na področju raziskav in razvoja, zlasti pomoč za temeljne raziskave do največ 100 % upravičenih stroškov, in pomoč za industrijske raziskave do največ 80 % za mala podjetja,
 - pomoč novim inovativnim podjetjem v višini do 1 milijona EUR ali celo več v regijah, ki prejemajo pomoč, pomoč inovacijskim grozdom, pomoč za svetovalne in podporne storitve za inovacije,
 - pomoč za posojanje visokokvalificiranega osebja, pomoč za študije tehnične izvedljivosti, pomoč za procesne in organizacijske inovacije v storitvah ter pomoč za stroške pravic industrijske lastnine za MSP.
- (23) Usposabljanje je še ena ključna prvina konkurenčnosti. Bistveno je, da se tudi v času naraščajoče brezposelnosti ohranijo naložbe v usposabljanje in se tako razvijajo nova znanja. Po novi Uredbi o splošnih skupinskih izjemah lahko države Efte dodeljujejo podjetjem pomoč za splošna in posebna usposabljanja v višini do največ 80 % upravičenih stroškov.
- (24) Nadzorni organ je leta 2008 sprejel nove Smernice o državni pomoči v obliki poroštev, ki določajo pogoje, pod katerimi državna poroštva za posojila niso državna pomoč. V skladu s temi smernicami poroštvo ni državna pomoč, zlasti če se zanj plača tržna cena. Poleg tega, da nove smernice pojasnjujejo, ali je prisotna pomoč v obliki poroštev ali ne, prvič uvajajo tudi posebne premije varnega pristana za MSP, ki omogočajo lažjo, vendar varno uporabo poroštev za spodbujanje financiranja MSP.
- (25) Nadzorni organ je nove Smernice o državnih pomočeh za spodbujanje naložb rizičnega kapitala v mala in srednje velika podjetja sprejel 25. oktobra 2006. Namenjene so inovativnim in hitro rastočim MSP, ki jim je prednostno namenjena lizbonska strategija. Nadzorni organ je določil nov prag premije varnega pristana v višini 1,5 milijona EUR na ciljno malo ali srednje podjetje, kar pomeni 50-odstotno povečanje glede na prejšnji prag. S tem pragom Nadzorni organ potrjuje, da na finančnih trgih praviloma primanjkuje alternativnih virov financiranja (kar pomeni, da obstaja tržna nepopolnost). Poleg tega je bila pomoč za rizični kapital vključena v Uredbo o splošnih skupinskih izjemah.
- (26) Države Efte lahko na podlagi Smernic o državni regionalni pomoči 2007–2013, ki se uporabljajo od januarja 2007, v manj razvitih regijah dodelijo pomoč za naložbe v ustanavljanje novih podjetij, širitev obstoječih podjetij ali razvejanje proizvodnje v nove proizvode.
- (27) Smernice o državni regionalni pomoči 2007–2013 uvajajo novo obliko pomoči za zagotavljanje spodbud za podporo ustanavljanju podjetij in razvoju malih podjetij na zgodnji stopnji na območjih, ki prejemajo pomoč.
- (28) Na podlagi veljavnih Smernic o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah lahko države Efte dodelijo pomoč tudi podjetjem, ki zaposlijo za državno podporo. Zato lahko države Efte prijavijo sheme pomoči za reševanje in/ali prestrukturiranje MSP.
4. UPORABA ČLENA 61(3)(B)
- 4.1 Splošna načela
- (29) Člen 61(3)(b) Sporazuma EGP določa, da lahko Nadzorni organ razglasi pomoč za skladno z učinkovanjem Sporazuma EGP, če je to potrebno „za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu države Efte“. Ta določba je enaka členu 87(3)(b) Pogodbe ES, v zvezi s katerim je Sodišče prve stopnje razsodilo, da morajo motnje vplivati na celotno gospodarstvo zadevne države članice in ne le na gospodarstvo ene od njenih regij ali delov ozemlja. Poleg tega je to v skladu s potrebo po ozki razlagi določb o odstopanju, kot je člen 61(3)(b) Sporazuma EGP ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Združeni zadevi T-132/96 in T-143/96 *Freistaat Sachsen in Volkswagen AG proti Komisiji*, Recueil 1999, str. II-3663, točka 167.

- (30) Komisija je pri sprejemanju odločitev dosledno uporabljala to ozko razlago ⁽¹¹⁾. Nadzorni organ je sprejel tudi ozko razlago člena 61(3)(b) Sporazuma EGP ⁽¹²⁾.
- (31) Nadzorni organ zato meni, da trenutna globalna kriza poleg izredne podpore finančnemu sistemu zahteva tudi izredne odzive politik.
- (32) Kriza bo prizadela vse države Efte, čeprav na različne načine in v različnem obsegu, verjetno se bo brezposelnost povečala, povpraševanje zmanjšalo, proračunski položaj pa poslabšal.
- (33) Nadzorni organ meni, da so nekatere kategorije državne pomoči zaradi resnosti trenutne finančne krize in njenega vpliva na celotno gospodarstvo držav Efte utemeljene za določen čas, da bi se te težave odpravile in da se lahko štejejo za združljive z učinkovanjem Sporazuma EGP na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma.

4.2 Združljiva omejena raven pomoči

4.2.1 Veljavni okvir

- (34) Člen 2 uredbe de minimis ⁽¹³⁾ kot je bila prilagojena Sporazumu EGP, določa:

„Za ukrepe pomoči se šteje, da ne izpolnjujejo vseh meril člena 61(1) Sporazuma EGP in so zato izvzeti iz zahteve glede priglasitve iz člena 2 dela II Protokola 3 k Sporazumu o Nadzornem organu in Sodišču, če izpolnjujejo pogoje, določene v odstavkih 2 do 5 tega člena.

Skupna pomoč de minimis, dodeljena kateremu koli podjetju, ne sme presežati 200 000 EUR v katerem koli obdobju treh proračunskih let. Skupna pomoč de minimis, dodeljena kateremu koli podjetju, ki deluje v cestno-prometnem sektorju, ne sme presežati 100 000 EUR v katerem koli obdobju treh proračunskih let. Ti omejitvi se uporabljata ne glede na obliko pomoči de minimis ali zastavljeni cilj ter ne glede na dejstvo, ali se pomoč, ki jo dodeli država Efte, v celoti ali delno financira s sredstvi Skupnosti. Obdobje se določi ob upoštevanju proračunskih let, ki veljajo za podjetje v zadevni državi Efte“.

4.2.2 Novi ukrep

- (35) Finančna kriza ne vpliva le na strukturno šibka podjetja, ampak tudi na zdrava podjetja, ki se bodo soočila z nenadnim pomanjkanjem ali celo nedostopnostjo kreditov. Izboljšanje finančnega položaja teh podjetij bo ugodno vplivalo na celotno gospodarstvo EGP.
- (36) Zato Nadzorni organ glede na trenutne gospodarske razmere meni, da je treba začasno dovoliti dodeljevanje pomoči v omejenem obsegu, za katero pa bo vseeno veljal člen 61(1) Sporazuma EGP, saj presega prag, določen v uredbi de minimis.
- (37) Nadzorni organ bo štel, da je taka državna pomoč združljiva z delovanjem Sporazuma EGP trgov na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma EGP, če bodo izpolnjeni vsi naslednji pogoji:
- (a) pomoč ne presega denarne dotacije v višini 500 000 EUR na podjetje; vsi uporabljeni zneski so bruto zneski, tj. pred odbitkom davkov ali drugih dajatev, kadar se pomoč dodeli v obliki, ki ni dotacija, je znesek pomoči enak bruto ekvivalentu dotacije;
- (b) pomoč se dodeli v obliki sheme;
- (c) pomoč se dodeli podjetjem, ki 1. julija 2008 niso bila v težavah ⁽¹⁴⁾; lahko se dodeli podjetjem, ki na ta dan niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi svetovne finančne in gospodarske krize;

⁽¹¹⁾ Odločba Komisije 98/490/ES v zadevi 47/96 *Crédit Lyonnais* (UL L 221, 8.8.1998, str. 28), točka 10.1, Odločba Komisije 2005/345/ES v zadevi C 28/02 *Bankgesellschaft Berlin* (UL L 116, 4.5.2005, str. 1), točka 153 in naslednje ter Odločba Komisije 2008/263/ES v zadevi C 50/06 *BAWAG* (UL L 83, 26.3.2008, str. 7), točka 166. Glej tudi Odločbo Komisije v zadevi NN 70/07, *Northern Rock* (UL C 43, 16.2.2008, str. 1) in Odločbo Komisije z dne 4. junija 2008 v zadevi C9/08, *SachsenLB*, ki še ni objavljena.

⁽¹²⁾ Nadzorni organ ni nikoli odobril ukrepa pomoči na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma EGP.

⁽¹³⁾ Glej opombo 8 zgoraj.

⁽¹⁴⁾ Za velika podjetja glej točko 2.1 Smernic o državni pomoči za in prestrukturiranje podjetij v težavah. Za MSP glej člen 1(7) o opredelitvi Uredbe o splošnih skupinskih izjemah.

- (d) pomoč ni izvozna pomoč ali pomoč, ki daje prednost domačim proizvodom pred uvoženimi;
- (e) pomoč se dodeli najpozneje 31. decembra 2010;
- (f) pred dodelitvijo pomoči država Efte pridobi izjavo zadevnega podjetja v pisni ali elektronski obliki o kakršni koli drugi pomoči de minimis in pomoči v zvezi s tem odstavkom, prejeti v tekočem proračunskem letu, ter preveri, da s tem skupni znesek pomoči, ki ga bo podjetje prejelo v obdobju med 1. januarjem 2008 in 31. decembrom 2010, ne bo presegel praga 500 000 EUR;
- (g) ta shema pomoči se ne uporablja za podjetja, ki se ukvarjajo s primarno proizvodnjo kmetijskih proizvodov; uporablja se lahko za podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov⁽¹⁵⁾ razen če je znesek pomoči fiksno določen na podlagi cene ali količine takih izdelkov, ki so bili kupljeni od primarnih proizvajalcev ali ki so jih zadevna podjetja dala na trg, ali če je pomoč pogojena s tem, da se delno ali v celoti prenese na primarne proizvajalce⁽¹⁶⁾.

4.3 Pomoč v obliki poroštev

4.3.1 Veljavni okvir

- (38) Namen Smernic o državni pomoči v obliki poroštev je zagotoviti državam Efte podrobne smernice o načelih, na katerih namerava Nadzorni organ utemeljiti svojo razlago členov 61 in 62 Sporazuma EGP ter njuno uporabo za državna porošstva. Smernice zlasti določajo pogoje, pod katerimi se lahko šteje, da element državne pomoči ni prisoten. Meril združljivosti za ocenjevanje poroštev ne določajo.

4.3.2 Novi ukrep

- (39) Za nadaljnje spodbujanje dostopa do financiranja in zmanjšanje sedanje velike zadržanosti bank do tveganja, so subvencionirana porošstva za posojila v omejenem obdobju lahko ustrezna in ciljno usmerjena rešitev, ki podjetjem omogoča lažji dostop do financiranja.
- (40) Nadzorni organ bo štel, da je taka državna pomoč združljiva z delovanjem Sporazuma EGP na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma, če bodo izpolnjeni vsi naslednji pogoji:
 - (a) za MSP lahko države Efte odobrijo do 25-odstotno znižanje letne premije, ki se plača za nova porošstva, dodeljena v skladu s premijo varnega pristana iz Smernic o državni pomoči v obliki poroštev⁽¹⁷⁾;
 - (b) tudi za velika podjetja lahko države Efte odobrijo do 15-odstotno znižanje letne premije za nova porošstva, izračunano na podlagi istih določb glede varnega pristana;
 - (c) kadar se element pomoči v poroštenih shemah izračunava z metodologijami, ki jih je že odobril Nadzorni organ, po njihovi priglasitvi na podlagi uredbe, vključene v Sporazum EGP na področju državne pomoči⁽¹⁸⁾ lahko države Efte odobrijo podobno, do 25-odstotno znižanje letne premije za nova porošstva za MSP in do 15-odstotno znižanje za velika podjetja;

⁽¹⁵⁾ Kot je določeno v členu 2.3 in 2.4 Uredbe Komisije (ES) št. 1857/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni pomoči za majhna in srednje velika podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kmetijskih proizvodov, in o spremembi Uredbe (ES) št. 70/2001 (UL L št. 358, 16.12.2006).

⁽¹⁶⁾ Določbe o državni pomoči iz členov 61 do 63 Sporazuma EGP za državno pomoč veljajo samo, če je ta dodeljena podjetjem, ki se ukvarjajo s proizvodnjo blaga, ki spada med proizvode Sporazuma EGP. Člen 8(3) Sporazuma določa, da „če ni določeno drugače, se določbe tega sporazuma uporabljajo samo za: (a) izdelke iz poglavij 25 do 97 Harmoniziranega sistema poimenovanja in šifrskih oznak blaga razen izdelkov, navedenih v Protokolu 2; (b) izdelke iz Protokola 3, ob upoštevanju posebne ureditve iz navedenega protokola.“ Kmetijski proizvodi, ki ne spadajo v poglavja 25 do 97 Harmoniziranega sistema poimenovanja in šifrskih oznak blaga ali niso navedeni v Protokolu 3 k Sporazumu EGP, ne spadajo v splošno področje uporabe Sporazuma EGP.

⁽¹⁷⁾ To vključuje možnost, da države Efte podjetjem, ki doslej niso najemala posojil ali nimajo bonitetne ocene na podlagi metode izračuna iz računovodskih izkazov, kot so nekatera podjetja, ustanovljena s posebnim namenom, ali novoustanovljena podjetja, zagotovijo do 25-odstotno znižanje posebne premije varnega pristana, ki je v Smernicah določena na 3,8 %.

⁽¹⁸⁾ Kot je na primer Uredba o splošnih skupinskih izjemah ali Uredba Komisije (ES) št. 1628/2006 z dne 24. oktobra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni regionalni pomoči za naložbe (UL L 302, 1.11.2006, str. 29), vključena v Sporazum EGP v točki 1i Priloge XV k Sporazumu s Sklepom št. 157/2006 (UL L 89, 29.3.2007, str. 33. in Dopolnilo EGP št. 15, 29.3.2007, str. 26), pod pogojem, da je odobrena metodologija izrecno prilagojena za zadevno vrsto poroštev in vrsto zadevnih transakcij.

- (d) najvišji znesek posojila ne presega skupne letne mase plač prejemnika (vključno s prispevki za socialno varnost ter stroški za zaposlene, ki delajo v prostorih podjetja, vendar so uradno zaposleni pri podizvajalcih) za leto 2008. Pri podjetjih, ustanovljenih 1. januarja 2008 ali kasneje, najvišji znesek posojila ne sme preseči ocenjene letne mase plač v prvih dveh letih delovanja;
- (e) poroštva se lahko dodelijo najpozneje 31. decembra 2010;
- (f) poroštvo ne presega 90 % posojila;
- (g) poroštvo se lahko nanaša na posojila za naložbe in posojila za obratni kapital;
- (h) znižanje premije za poroštva se uporablja v obdobju največ dveh let po dodelitvi poroštva;
- (i) ta ukrep se uporablja samo za podjetja, ki 1. julija 2008 niso bila v težavah ⁽¹⁹⁾ lahko se dodeli podjetjem, ki na ta dan niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi svetovne finančne in gospodarske krize.

4.4 Pomoč v obliki subvencionirane obrestne mere

4.4.1 Veljavni okvir

- (41) Smernice o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah določajo metodologijo za izračun referenčne obrestne mere na podlagi enoletne medbančne obrestne mere (IBOR), povečane za razliko v višini od 60 do 1 000 bazičnih točk, ki je odvisna od kreditne sposobnosti podjetja in stopnje ponujenega zavarovanja. Če države Efte uporabijo to metodologijo, obrestna mera ne vsebuje državne pomoči.

4.4.2 Novi ukrep

- (42) V sedanjih razmerah na trgu imajo podjetja pri iskanju financiranja lahko težave. Zato bo Nadzorni organ dovolil dodeljevanje javnih ali zasebnih posojil po obrestni meri, ki je najmanj enaka obrestni meri centralne banke za depozite čez noč, ter proti plačilu premije, ki je enaka razliki med povprečno enoletno medbančno obrestno mero in povprečno obrestno mero centralne banke za depozite čez noč v obdobju od 1. januarja 2007 do 30. junija 2008, in premije za kreditno tveganje, ki ustreza profilu tveganja prejemnika, kot je določeno v smernicah Nadzornega organa o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah.
- (43) Element pomoči, vsebovan v razliki med to obrestno meri in referenčno obrestno mero, določeno v Smernicah o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah, se bo začasno štel za združljivega z delovanjem Sporazuma EGP na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma, če bosta izpolnjena naslednja pogoja:
 - (a) ta metodologija se uporablja za vse pogodbe, sklenjene do vključno 31. decembra 2010; zajema lahko posojila vseh ročnosti: znižane obrestne mere se lahko uporabljajo za plačila obresti pred 31. decembrom 2012 ⁽²⁰⁾; za posojila po tem datumu se uporablja obrestna mera, ki je najmanj enaka obrestni meri, določeni v Smernicah o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah;
 - (b) ta ukrep se uporablja samo za podjetja, ki 1. julija 2008 niso bila v težavah ⁽²¹⁾; lahko se dodeli podjetjem, ki na ta dan niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi svetovne finančne in gospodarske krize.

4.5 Pomoč za proizvodnjo zelenih proizvodov

4.5.1 Veljavni okvir

- (44) Smernice o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah določajo metodologijo za izračun referenčne obrestne mere na podlagi enoletne medbančne obrestne mere (IBOR), povečane za razliko v višini od 60 do 1 000 bazičnih točk, ki je odvisna od kreditne sposobnosti podjetja in stopnje ponujenega zavarovanja. Če države Efte uporabijo to metodologijo, obrestna mera ne vsebuje državne pomoči.

⁽¹⁹⁾ Glej opombo 14 zgoraj.

⁽²⁰⁾ Države Efte, ki želijo uporabiti ta instrument, morajo na spletu objaviti svoje obrestne mere za depozite čez noč in jih dati na voljo Nadzornemu organu.

⁽²¹⁾ Glej opombo 14 zgoraj.

4.5.2 Novi ukrep

- (45) Zaradi trenutne finančne krize imajo podjetja tudi več težav pri dostopu do financiranja za proizvodnjo okolju prijaznejših proizvodov. Pomoč v obliki poroštev morda ne bo zadostovala za financiranje dragih projektov, ki so namenjeni izboljšanju varstva okolja s predčasnim prilagajajo prihodnjim standardom, ki še ne veljajo, ali s preseganjem teh standardov.
- (46) Nadzorni organ meni, da mora izpolnjevanje okoljskih ciljev kljub finančni krizi ostati prednostna naloga. Proizvodnja okolju prijaznejših proizvodov, vključno z energetske učinkovitimi proizvodi, je v skupnem interesu EGP in pomembno je, da finančna kriza ne ovira uresničevanja tega cilja.
- (47) Zato bi dodatni ukrepi v obliki subvencioniranih posojil lahko spodbudili proizvodnjo „zelenih proizvodov“. Vendar lahko subvencionirana posojila povzročijo resno izkrivljanje konkurence, zato jih je treba strogo omejiti na posebne okoliščine in ciljne naložbe.
- (48) Nadzorni organ meni, da bi države Efte v omejenem obdobju morale imeti možnost, da dodelijo pomoč v obliki znižanja obrestne mere.
- (49) Nadzorni organ bo na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma EGP štel, da je subvencionirana obrestna mera za posojila za naložbe združljiva z delovanjem Sporazuma EGP, če bodo izpolnjeni vsi naslednji pogoji:
- (a) pomoč je namenjena posojilom za naložbe, s katerimi se financirajo projekti za proizvodnjo novih proizvodov, ki občutno izboljšujejo varstvo okolja;
 - (b) pomoč je potrebna za začetek novega projekta; tekočim projektom se pomoč lahko dodeli, če postane potrebna zaradi novih gospodarskih razmer, da se projekti lahko nadaljujejo;
 - (c) pomoč se dodeli samo za projekte za proizvodnjo proizvodov, ki se predčasno prilagajajo prihodnjim standardom Skupnosti ⁽²²⁾ za proizvode, ki povečujejo stopnjo varstva okolja in še ne veljajo, ali ki presegajo te standarde;
 - (d) naložbe v proizvode, ki se predčasno prilagajajo prihodnjim okoljskim standardom Skupnosti ali pa jih presegajo, se morajo začeti najpozneje 31. decembra 2010 s ciljem, da proizvodi pridejo na trg najmanj dve leti pred začetkom veljavnosti standarda;
 - (e) posojila se lahko dodelijo za naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva ⁽²³⁾ razen posojil za naložbe, namenjene povečanju proizvodnih zmogljivosti za več kot 3 % na proizvodnih trgih ⁽²⁴⁾ kadar je bila povprečna letna stopnja rasti vidne potrošnje na trgu EGP, merjena z vrednostnimi podatki, v zadnjih petih letih pred začetkom naložbe nižja od povprečne letne stopnje rasti BDP Evropskega gospodarskega prostora v istem petletnem referenčnem obdobju;
 - (f) posojila se lahko dodelijo najpozneje 31. decembra 2010;
 - (g) osnova za izračun pomoči mora biti obrestna mera posameznega upravičenca, izračunana na podlagi metodologije iz točke 4.4.2 teh smernic. V skladu s to metodologijo se lahko podjetju odobri znižanje obrestne mere v višini:
 - 25 % za velika podjetja,
 - 50 % za MSP;
 - (h) subvencionirana obrestna mera se uporablja v obdobju največ dveh let od dodelitve posojila;

⁽²²⁾ Prihodnji standard Skupnosti za proizvode je obvezni standard Skupnosti, ki določa okoljske zahteve za proizvode v prodaji v Evropski uniji in je bil sprejet, vendar še ne velja.

⁽²³⁾ Kot so opredeljena v točki 70 Smernic o državni pomoči za varstvo okolja.

⁽²⁴⁾ Kot so opredeljena v točki 58 Smernic o regionalni pomoči.

- (i) znižanje obrestne mere se lahko uporablja za posojila, ki jih dodeli državna ali javna finančna institucija, ter za posojila, ki jih dodelijo zasebne finančne institucije. Zagotoviti je treba, da ni diskriminacije med osebami javnega in zasebnega prava;
- (j) ta ukrep se uporablja samo za podjetja, ki 1. julija 2008 niso bila v težavah ⁽²⁵⁾ lahko se dodeli podjetjem, ki na ta dan niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi svetovne finančne in gospodarske krize;
- (k) države Efte zagotovijo, da se pomoč neposredno ali posredno ne prenese finančnim institucijam.

4.6 Ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom

4.6.1 Veljavni okvir

- (50) Smernice o državnih pomočeh za spodbujanje naložb rizičnega kapitala v mala in srednje velika podjetja določajo pogoje, pod katerimi se državna pomoč za naložbe rizičnega kapitala lahko šteje za združljivo z učinkovanjem Sporazuma EGP v skladu s členom 61(3) Sporazuma EGP.
- (51) Nadzorni organ na podlagi izkušenj, pridobljenih pri izvajanju Smernic o državnih pomočeh za spodbujanje naložb rizičnega kapitala v mala in srednje velika podjetja, meni, da v EGP ni splošne tržne nepopolnosti rizičnega kapitala. Vendar sprejema dejstvo, da obstajajo tržne vrzeli za nekatere vrste naložb na nekaterih stopnjah razvoja podjetij, ki so posledica pomanjkljive usklajenosti ponudbe in povpraševanja po rizičnem kapitalu ter jih lahko na splošno opišemo kot vrzel lastniškega kapitala.
- (52) Točka 4.3 navedenih smernic določa, da se pri tranšah sredstev do 1,5 milijona EUR na ciljno MSP za vsako dvanajstmesečno obdobje tržna nepopolnost lahko pod določenimi pogoji domneva in je državam Efte ni treba dokazovati.
- (53) Točka 5.1(a) istih smernic navaja, da se „Nadzorni organ [...] zaveda neprestanih nihanj, ki se sčasoma pojavijo na trgu rizičnega kapitala in pri vrzeli lastniškega kapitala, ter različnih stopenj tržnih nepopolnosti, ki prizadenejo podjetja, odvisno od njihovega obsega, od stopnje poslovnega razvoja in gospodarskega sektorja. Zato je Nadzorni organ pripravljen preučiti razglasitev ukrepov, ki se nanašajo na rizični kapital o tranšah razpoložljivega kapitala nad pragom, ki znaša 1,5 milijona EUR letno na podjetje, in so združljivi z učinkovanjem Sporazuma EGP, če so predloženi potrebni dokazi o tržni nepopolnosti.“

4.6.2 Začasna prilagoditev veljavnih pravil

- (54) Kriza finančnih trgov zaradi manjše razpoložljivosti rizičnega kapitala negativno vpliva na trg rizičnega kapitala za MSP v nastajanju. Zaradi trenutno močno povečanega zaznavanja tveganja, povezanega z rizičnim kapitalom, ki izvira iz negotovosti zaradi potencialno nižjih pričakovanj o donosih, vlagatelji trenutno raje vlagajo v varnejša sredstva, katerih tveganje je v primerjavi z naložbami rizičnega kapitala lažje oceniti. Poleg tega tudi nelikvidnost naložb rizičnega kapitala dodatno odvrča vlagatelje od tovrstnih naložb. Podatki kažejo, da je posledično omejena likvidnost v sedanjih tržnih razmerah povečala vrzel lastniškega kapitala za MSP. Zato Nadzorni organ meni, da je primerno začasno povišati prag varnega pristana za naložbe rizičnega kapitala ter tako zadostiti povečani vrzeli lastniškega kapitala in začasno znižati delež najmanjše udeležbe zasebnih vlagateljev na 30 %, tudi v primeru ukrepov, namenjenih MSP na območjih, ki ne prejemajo pomoči.
- (55) V skladu z navedenim so na podlagi člena 61(3)(b) Sporazuma EGP nekatere omejitve, določene v Smernicah o državnih pomočeh za spodbujanje naložb rizičnega kapitala v mala in srednja podjetja, začasno prilagojene do 31. decembra 2010:
 - (a) „Ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom morajo predvideti tranše finančnih sredstev, če so v celoti ali deloma financirane z državnimi pomočmi, ki ne presegajo 2,5 milijona EUR za ciljno MSP v vsakem dvanajstmesečnem obdobju“ do 31. decembra 2010;
 - (b) „Pri naložbah v skladu z ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom (na območjih, ki prejemajo pomoč, in zunaj njih) morajo zasebni vlagatelji zagotoviti vsaj 30 % sredstev“, do 31. decembra 2010;
 - (c) drugi pogoji iz Smernic se še naprej uporabljajo;

⁽²⁵⁾ Glej opombo 14 zgoraj.

(d) ta začasna prilagoditev smernic se ne uporablja za ukrepe v zvezi z rizičnim kapitalom, ki jih ureja Uredba o splošnih skupinskih izjemah;

(e) države Efte lahko prilagodijo odobrene sheme tako, da upoštevajo začasno prilagoditev smernic.

4.7 Kumulacija

(56) Omejitve pomoči, določene v teh smernicah, se bodo uporabljale ne glede na to, ali se podpora za projekt, ki prejema pomoč, v celoti financira iz državnih virov ali jo delno financira Skupnost.

(57) Začasni ukrepi pomoči, ki jih predvidevajo te smernice, in pomoč de minimis za enake upravičene stroške, se ne smejo kumulirati. Če je podjetje že prejelo pomoč de minimis, preden je ta začasni okvir začel veljati, vsota pomoči, prejete v okviru ukrepov iz točke 4.2 teh smernic, in prejete pomoči de minimis med 1. januarjem 2008 in 31. decembrom 2010 ne sme preseči 500 000 EUR. Vsoto pomoči de minimis, prejete po 1. januarju 2008, je treba odšteti od vsote združljive pomoči, dodeljene za isti namen na podlagi točk 4.3, 4.4, 4.5 ali 4.6.

(58) Začasni ukrepi pomoči se lahko kumulirajo z drugimi združljivimi pomočmi ali drugimi oblikami financiranja Skupnosti pod pogojem, da je upoštevana največja intenzivnost pomoči, določena v zadevnih smernicah ali uredbah o skupinskih izjemah.

5. UKREPI ZA POENOSTAVITEV

5.1 *Kratkoročno zavarovanje izvoznih kreditov*

(59) Smernice o kratkoročnem zavarovanju izvoznih kreditov določajo, da zavarovanje izvoznih kreditov ne more pokrivati tržnih tveganj ob podpori držav Efte. Tržna tveganja so trgovinska in politična tveganja za javne in nejavne dolžnike, ustanovljene v državah, navedenih v prilogi k Smernicam, z najdaljšim obdobjem tveganja, krajšim od dveh let. Tveganja za dolžnike, ustanovljene v državah članicah EU in državah Efte ter šestih dodatnih članicah OECD, štejejo za tržna.

(60) Nadzorni odbor meni, da zaradi trenutne finančne krize zavarovalnih ali pozavarovalnih kapacitet ne primanjkuje v vseh državah Efte, ni pa mogoče izključiti, da v nekaterih državah kritje za tržna tveganja trenutno ni na voljo.

(61) V odstavkih 9 do 13 točke 4 zgoraj navedenih Smernic je navedeno, da:

„v takšnih okoliščinah lahko takšna začasno netržna tveganja prevzame javni ali javno podprti zavarovatelj in jih zavaruje na račun ali z jamstvom države. Zavarovatelj mora, kolikor je mogoče, uskladiti svoje premijske stopnje za takšna tveganja s stopnjami, ki jih drugje zaračunavajo zasebni zavarovatelji izvoznih kreditov za zadevno vrsto tveganj.

Vsaka država Efte, ki namerava uporabiti navedeno odstopno klavzulo, mora osnutek odločbe takoj prigrisati Nadzornemu organu Efte. Takšna prigrisitev mora vsebovati tržno poročilo, ki dokazuje pomanjkanje kritja za tveganja na trgu zasebnih zavarovateljev tako, da predloži dokazila dveh velikih in znanih mednarodnih zasebnih zavarovateljev izvoznih kreditov ter domačega zavarovatelja kreditov, ki upravičujejo uporabo odstopne klavzule. Sicer pa se pomanjkanje kritja za tveganje na trgu zasebnih zavarovateljev lahko dokaže tudi s tržnim poročilom neodvisnega svetovalca, ki ga Nadzorni organ šteje za zanesljivega in nepristranskega. Prigrisitev mora vsebovati tudi opis pogojev, ki jih namerava javni ali javno podprti zavarovatelj izvoznih kreditov uporabiti za takšna tveganja.

V roku dveh mesecev od prejema prigrisitve Nadzorni organ preuči, ali je uporaba odstopne klavzule v skladu z zgoraj navedenimi pogoji in združljiva s Sporazumom EGP.

Če Nadzorni organ ugotovi, da so pogoji za uporabo odstopne klavzule izpolnjeni, je njegova odločba o združljivosti omejena na dve leti od datuma sprejetja, če se pogoji na trgu, ki upravičujejo uporabo odstopne klavzule, v tem času ne spremenijo.

Poleg tega lahko Nadzorni organ po posvetovanju z drugimi državami Efte spremeni pogoje za uporabo odstopne klavzule, jo izloči ali pa nadomesti z drugim ustreznim sistemom.“

- (62) Te določbe, ki se uporabljajo za velika podjetja in MSP, so ustrezen instrument v sedanjih gospodarskih razmerah, če države Efte menijo, da trg zasebnih zavarovateljev ne zagotavlja kritja za tržna kreditna tveganja in/ali za nekatere kupce zaščite proti tveganju.
- (63) V tem okviru Nadzorni organ meni, da bi bilo zaradi pospešitve postopka primerno, da države Efte do 31. decembra 2010 dokazujejo pomanjkanje kritja za tveganje na trgu zasebnih zavarovateljev s predložitvijo ustreznih dokazil. V vsakem primeru se bo uporaba odstopne klavzule štela za upravičeno, če:
- znani mednarodni zasebni zavarovatelj izvoznih kreditov in nacionalni zavarovatelj kreditov predložita dokazila o nedostopnosti navedenega kritja ali
 - vsaj štirje uveljavljeni izvozniki v državi članici predložijo dokazila, da so zavarovatelji zavrnili določene posle.
- (64) Nadzorni organ bo v tesnem sodelovanju z zadevnimi državami Efte zagotovil hitro sprejetje odločitev o uporabi odstopne klavzule.

5.2 Poenostavitev postopkov

- (65) Ukrepe državne pomoči iz teh Smernic je treba priglasiti Nadzornemu organu. Poleg vsebinskih ukrepov, predstavljenih v teh smernicah, si bo Nadzorni organ prizadeval zagotoviti tudi hitro odobritev ukrepov pomoči, namenjenih reševanju trenutne krize, v skladu s temi smernicami, pod pogojem, da bodo zadevne države Efte tesno sodelovale z njim in mu zagotovile vse potrebne informacije.
- (66) Komisija poleg vsebinskih ukrepov, opredeljenih v tem sporočilu, pripravlja tudi številne izboljšave svojih splošnih postopkov državnih pomoči, njihov namen pa je hitrejše in bolj učinkovito sprejemanje odločitev v tesnem sodelovanju z državami članicami. Ta sveženj poenostavitev mora zlasti vključevati skupne zaveze Komisije in držav članic za bolj racionalizirane in predvidljive postopke na vsaki stopnji preiskave državne pomoči in omogočati, da se odločitve o odobritvi v enostavnih zadevah sprejemajo po hitrejšem postopku.

6. SPREMLJANJE IN POROČANJE

- (67) Uredba (ES) št. 195/04/COL o izvedbenih določbah iz člena 27 dela II Protokola 3 k Sporazumu med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča, ki določa podrobna pravila za uporabo člena 1 dela I Protokola 3 k Sporazumu med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča, zahteva, da države članice predložijo letna poročila Nadzornemu organu.
- (68) Države Efte morajo do 31. julija 2009 Nadzornemu organu predložiti seznam shem, ki so bile uvedene na podlagi teh smernic.
- (69) Države Efte morajo zagotoviti, da se vodijo podrobne evidence o dodeljevanju pomoči iz teh smernic. Te evidence, ki morajo vsebovati vse potrebne informacije za ugotavljanje, ali so izpolnjeni zahtevani pogoji, je treba hraniti deset let in jih na zahtevo dati na voljo Nadzornemu organu. Države Efte morajo pred dodelitvijo pomoči pridobiti informacije, da upravičenci do pomoči iz točk 4.2, 4.3, 4.4 in 4.5 na dan 1. julija 2008 niso bili podjetja v težavah.
- (70) Poleg tega morajo države Efte Nadzornemu organu do 31. oktobra 2009 predložiti poročilo o ukrepih, ki so jih uvedle na podlagi teh smernic. Poročilo mora vsebovati zlasti dokumentacijo, ki dokazuje potrebo, da Nadzorni organ ohrani ukrepe iz teh smernic tudi po 31. decembru 2009, ter podrobne informacije o okoljskih koristih subvencioniranih posojil. Države Efte morajo te informacije predložiti tudi za vsako naslednje leto, v katerem bodo veljale te smernice, in sicer vsako leto do 31. oktobra.
- (71) Nadzorni organ lahko zahteva dodatne informacije v zvezi z dodeljeno pomočjo, da bi preveril, ali so bili spoštovani pogoji iz odločitve Nadzornega organa o odobritvi ukrepa pomoči.

7. KONČNE DOLOČBE

- (72) Nadzorni organ bo te Smernice uporabljal od dneva njihovega sprejetja. Te smernice so upravičene zaradi sedanjih izrednih in prehodnih težav s financiranjem, povezanih s krizo v bančnem sektorju, in se bodo prenehale uporabljati 31. decembra 2010. Nadzorni organ jih lahko po posvetovanju z državami Efte spremeni pred navedenim datumom na podlagi pomembnih pomislekov glede konkurenčne politike ali gospodarstva. Če bi bilo v pomoč, lahko Nadzorni organ za določene težave zagotovi tudi dodatna pojasnila o svojem pristopu do posebnih vprašanj.
- (73) Nadzorni organ določbe teh smernic uporablja za vse priglašene ukrepe rizičnega kapitala, o katerih mora odločiti po sprejetju smernic, tudi če so bili ukrepi priglašeni pred njihovo objavo.
- (74) V skladu s Smernicami o državni pomoči glede pravil, ki se uporabljajo za oceno nezakonite državne pomoči, bo Nadzorni organ v primeru nepriglašene pomoči uporabil:
- (a) te smernice, če je bila pomoč dodeljena pred sprejetjem teh smernic;
 - (b) v vseh drugih primerih pa smernice, ki so se uporabljale, ko je bila pomoč dodeljena.
- (75) Nadzorni organ bo po popolni priglasitvi ukrepov, zajetih v tem dokumentu, v tesnem sodelovanju z zadevnimi državami Efte zagotovil hitro sprejetje odločitev. Države Efte naj Nadzorni organ obvestijo o svojih namenih ter čim hitreje in čim bolj popolno priglasijo načrte za uvedbo takih ukrepov.
- (76) Nadzorni organ opozarja, da je vsako izboljšanje postopkov odvisno od predložitve jasnih in popolnih priglasitev.
-

Cena naročnine 2011 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 100 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni DVD	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	770 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni DVD	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), DVD, ena izdaja na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	300 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaj	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku prodaja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem DVD-ju.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

